

1

AFLATON

ZNAM
SVOJA
PRAVA

dobro
delo

Sufinansira
Evropska Unija

AFLATON

Izrazi zahvalnosti

Dugujemo zahvalnost svima koji su doprineli stvaranju ovog priručnika: članovima Aflaton-tima, učenicima, nastavnicima, trenerima, prevodiocima, dizajnerima, ilustratorima, našim partnerskim organizacijama, nadležnim državnim institucijama i sponzorima.

Razvoj Aflaton-programa:

Aflatoun International

Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava / Open Society Foundation / NOS-OSF

Škola dokorán – Wide Open School, n. o.

Pomoć deci (CYSO)

Tim koji je izradio sadržaj i dizajn:

Roopkatha Ray Krishnan (glavni dizajner), Peter Bernath, Farheen Bano

Odricanje od odgovornosti:

Podrška Evropske komisije nastanku ove publikacije ne obuhvata i preuzimanje odgovornosti za njenu sadržinu, koja odražava stavove autora, te Komisija ne može biti odgovorna za bilo kakvo korišćenje informacija koje su ovde iznete.

**Sufinansira
Evropska Unija**

Sadržaj

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samo svest

- 1 Uvod u Aflaton — 11
- Radni list: Oboji me! — 18
- 2 Ja sam poseban/posebna! Mi smo razred talentovanih dece — 19

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

- 3 Osluški vanje sopstvenih osećanja i razumevanje sopstvenih reakcija — 23
- Radni list: Razumevanje mojih emocija — 30
- 4 Naše osnovne potrebe — 31
- Radni list: Osnovne potrebe — 34

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

- 5 Organizovanje Aflaton-štednje — 35

TEMA 4:

Planiranje i određivanje budžeta

- 6 Pogodi cenu — 43
- Radni list: Koliko košta? — 46
- 7 Recikliranje — 47
- Radni list: Reciklaža — 51

TEMA 5:

Socijalna i finansijski projekti

- 8 Dan za kupovinu! — 52
- Sve o Aflaton-danu — 56
- 9 Aflaton-dan! — 58

DODATNE LEKCIJE

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

- 1 Ja sam važan/važna! — 64

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

- 2 Naša zajednica — 71
- Radni list: Oboji me: moj dom i moja ulica — 74

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

- 3 Ko ume da rukuje novcem? — 75
- Radni list: Kovani novac i novčanice — 79

Kako koristiti ovu knjigu

Jednostavno je!

1. „Sadržaj“ donosi kratak pregled glavnih tema knjige.

2. Knjiga je podeljena u dva velika dela:

Deo A: Osnovne lekcije: 9 lekcija

(obavezno)

Deo B: Dodatne lekcije: 3 lekcije

(sprovesti ukoliko to vreme i sredstva dozvoljavaju)

3. Lekcije su podeljene u pet tema, koje su obeležene različitim bojama, na sledeći način:

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

TEMA 4:

Planiranje i određivanje budžeta

TEMA 5:

Socijalni i finansijski projekti

4. Svaka lekcija je podeljena u tri glavna dela, a to su

Početak rada

Naziv teme

Učenje

Naziv teme

Promišljanje

Naziv teme

5. Svaka lekcija počinje sa:

Specifičan rezultat

Cilj lekcije

Neophodni materijali

Metodologija

Trajanje

Ključne reči

Informacije za
nastavnike

6. U lekcijama ćete možda naići na sledeće elemente:

Savet:

Jednostavne sugestije koje bi mogle da budu od koristi nastavnicima tokom aktivnosti. One su korisne jer predstavljaju jedan ili više idealnih scenarija za sprovođenje aktivnosti.

Napomena za nastavnike:

Ona će vam pomoći da bolje uđete u temu, psihologiju, inkluziju isl. kako biste postigli bolji rezultat ili se bolje pripremili za samu lekciju.

Video-klipovi:

Linkovi će vas direktno odvesti do video-klipova koji bi mogli da pomognu da učenici vizualizuju pojam ili aktivnost o kojoj je reč. Svaki link obuhvata i QR-kod.

Aktivnost sa roditeljima:

Ove aktivnosti bi trebalo da sprovedu deca posle časa, zajedno sa svojim roditeljima/starateljima. Ove aktivnosti će pomoći i učenicima i roditeljima da budu podjednako uključeni u učenje dece.

Radni list:

Radni listovi su smešteni na kraju lekcije i mogu se koristiti tokom i posle lekcije, u zavisnosti od nahođenja nastavnika.

Preporuke za razgovor sa decom od 6 - 10 godina:

Kako započeti razgovor

- Počnite tako što ćete ih pitati kako su. Govorite im o školi, drugarima, stvarima koje vole i ne vole da rade i o tome šta im je teško.
- Iskoristite svakodnevne događaje koji im izazivaju pozitivne i negativne emocije – kao što je pobjeda na nekom takmičenju ili kada dobiju loše ocene – kako biste proverili kako se osećaju i kako bi ste s njima ostvarili jaču vezu.
- Što su deca starija, te u skladu sa njihovim razvojem, razgovarajte o normalnim fizičkim i emotivnim promenama tokom puberteta i pomozite im da saznaju šta ih očekuje. Proverite kako se osećaju, da li imaju neke brige ili pitanja o kojima možete zajedno da razgovarate.

Održavajte otvoreno okruženje, puno poverenja i ljubavi

- Pomozite deci da se osećaju prijatno kada otvoreno razgovaraju sa vama.
- Deca žele da se dopadnu i da budu prihvaćena od ljudi u svojoj okolini. Biti prihvaćen je prvi korak prema izgradnji poverenja.
- Dobro razmislite kada im iznosite primere. Deca gledaju u vas i pazi na vaše emocije, kao i na to kako reagujete u različitim situacijama.
- Prepoznajte ono što su postigli i njihovo dobro ponašanje. Pohvalite ih tako što ćete se usredsrediti na ono što oni rade („Baš si se potrudio/la oko toga i to se vidi!”) pre nego da ih pohvalite lično, kao osobe (“Oh, baš si pametan/na!”).

Ne zaboravite: vaše vreme je deci važno

- Zaista slušajte i pokažite istinsko zanimanje za ono što imaju da kažu.
- Zajedno se zabavite kroz neke posebne aktivnosti, koliko god one bile male.
- Uključite ih u donošenje odluka.

TEMA 1.

Razumevanje samog sebe i samosvest

1

Uvod u Aflaton

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. da prepoznaju Aflaton i da pevaju Aflatonovu pesmicu,
2. se raduju druženju sa Aflatonom.

Neophodni materijali

1. poster sa Aflatonovim likom,
2. slike Aflatonovog slogana,
3. Radni list: **Oboji me**
4. papir za crtanje za svakog učenika.

Metodologija

Početak rada: Aflatonov lik

Učenje: Aflatonova priča i slogan

Promišljanje: Aflatonova pesmica

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

lutka, crtež ruke, slogan

Informacije za nastavnike

Možete sami napraviti lutku Aflatona koja se stavlja na ruku, od starih materijala koje imate kod kuće., kao što su rukavice, vunica isl. Dok čitate ono što Aflaton govori, možete koristiti lutku. To će pomoći učenicima da se vežu za njegov lik. U zavisnosti od konteksta možete promeniti postupke i slogan .

Početak rada

Aflatonov lik

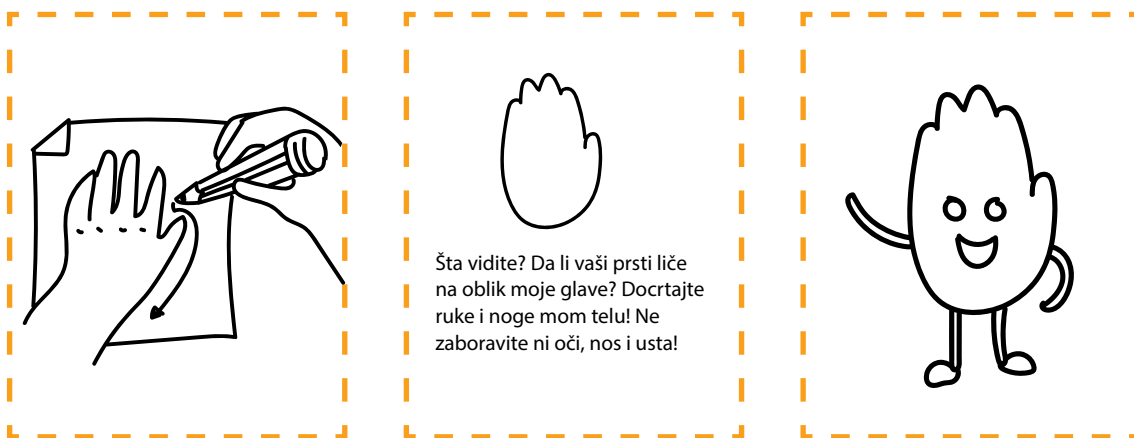

1. Okačite prateći poster sa Aflatonovim likom (**pogledaj stranu 17**) u učionici. Postavite učenicima sledeća kratka pitanja:
 - Da li znate ko je ovo?
Na šta vas on podseća?
 - Šta mislite, odakle je on došao? Zašto?
2. Kažite učenicima da je to vatrena lopta koja se zove **Aflaton**. Recite im da sami nacrtaju sliku Aflatona.
3. Pročitajte sledeća uputstva:

★ SAVET

Možete odštampati postere sa Aflatonovim likom ili pripremiti lik Aflatona na žutom papiru koji treba iseći.

„Postavite svoj dlan (levi ili desni) na list papira. Uzmite olovku i iscrtajte olovkom konturu svoje šake na papiru. Sklonite je sa papira. Šta vidite? Kako izgledaju vaši prsti? Dodajte nasmejano lice, dve ruke i dve noge, i dobili ste crtež Aflatona!“

4. Kažite učenicima da oboje svoje crteže. Pomozite im da napišu svoja imena na crtežima i sve crteže zajedno okačite na zid.
5. Objasnite učenicima da svako ima jedinstvenu konturu ruke, i da ne postoje dve osobe koje su iste.

Pokušajte i ovo!

1. Prvo, pokažite učenicima aktivnost crtanja prstima.
2. Nakon toga, kažite učenicima da umoče prste u boju i da naprave otisak ruke unutar slike ili postera sa Aflatonovim likom.
3. Kažite učenicima da vode računa i da ne prosipaju boju po svojoj odeći niti po odeći svojih drugova da je ne bi uništili

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Crtanje prstima je veoma korisno za manju decu, naročito za decu koja imaju neki od poremećaja iz spektra autizma (ASD), senzorne probleme ili druge probleme u razvoju. Crtanje prstima osim toga može pomoći u razvijanju veština komunikacije kod dece. Kada se izvodi na času, ova aktivnost može podstaći interakciju među decom i pružiti dodatne mogućnosti za razvoj njihovih veština komunikacije i njihovih socijalnih veština.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Uobičajeni školski potrošni materijal nije zgodan za korišćenje ljudima koji su levoruki. Stoga ga oni mogu držati nezgrapno, izvijati ruku i kičmu, što kod njih može izazvati i zdravstvene probleme.

Po čemu se razlikuje potrošni materijal za levoruke?

Oštrice makaza su napravljene suprotno od makaza za dešnjake, da bi levoruko dete moglo videti šta i kako seče i da bi mu makaze udobno ležale u ruci.

Bojice su ergonomski oblikovane za pravilan stisak i pravilno držanje u levoj ruci.

VIDEO

Crtanje prstima za decu sa porodicom
Rajan

link: <https://www.youtube.com/watch?v=vlxvlnP-gSo>

Učenje

Aflatonova priča i njegov slogan

1. Pročitajte učenicima naglas sledeći tekst:

Zdravo! Ja se zovem Aflaton.

Verovali ili ne, ja sam vatrena lopta!

Dolazim iz svemira i tamo ima još ovakvih vatrenih lopti kao što sam ja.

Doleteo sam čak iz svemira da vas posetim zato što me je veoma zanimalo da saznam nešto o ovoj plavoj i zelenoj planeti. Zemlja je zaista veoma čudno mesto!

Tu ima toliko toga da se vidi i radi!

Kada sam stigao na Zemlju, sleteo sam u Indiju, ali sam do sada već posetio mnoge zemlje u ceom svetu. Nadam se da ćete vi tokom godine naučiti mnogo toga o mojim avanturama, zato što sam putovao po celom svetu!

Uvek se radujem da upoznam nove drugare. Hoćete li da budete moji drugari?

2. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Hoćete li da budete Aflatonovi drugari?
Ako učenici kažu da neće, pitajte ih zbog čega ili zašto mu ne bi bili drugari.
- Ako je Aflaton vatrena lopta, koje bi još osobine mogao da ima?
Da li će on biti topao ili hladan?
- Šta mislite, kako se Aflaton oseća? Zbog čega?
- Šta mislite, kako Aflatonov dom u svemiru izgleda?
- Zbog čega Aflaton naziva Zemlju plavom i zelenom planetom?
- Šta mislite, kakva sve pitanja Aflaton ima za nas?
- Šta biste vi sve želeli da pitate Aflatona?

3. Kažite učenicima da Aflaton ima slogan koji koristi u svim svojim avanturama. Taj slogan pomaže Aflatonu i njegovim drugarima da nauče mnogo toga.

4. Pokažite učenicima slike na kojima je prikazan Aflatonov slogan i naučite ih pokretima koji idu uz reči. Ponovite ih zajedno nekoliko puta.

RAZMISLI

Kažiprst na slepoočnicu

ISTRAŽI

Ruka iznad očiju, a glava se okreće sa jedne na drugu stranu, kao da se nešto traži na horizontu

ISPITAJ

Gledanje naokolo kao da se u ruci drži lupa

DELAJ

Stavljanje stopala na zemlju i pokretanje ruku, kao u stavu „spreman/a sam za akciju“!

Promišljanje

Aflatonova pesmica

Kažite učenicima da Aflaton ima i svoju pesmicu (na melodiju pesmice „Jingle Bells“). Pevajte je stih po stih i kažite učenicima da ponavljaju stihove za vama. Dok pevate stihove, možete i da izvodite pokrete, kako bi učenici bolje razumeli stihove.

(pogledaj stranu 16 za pesmicu)

★ SAVET

Aflatonovu pesmicu možete prilagoditi i koristiti neku drugu pesmicu ili melodiju koja je popularna u vašoj zemlji ili kulturi!

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Vodite računa o jačini zvuka dok pevate. Neka deca su osetljivija na glasne zvukove. Neka deca koja ne žele da pevaju ili koja ne znaju melodiju posmatraju šta vi radite. Ona vam se mogu pridružiti kasnije.

DODATNA AKTIVNOST

Neophodni materijali

Radni list: Oboji me (pogledaj stranu 18)

1. Podelite primerke lista za dodatnu aktivnost svakom detetu da bi ga deca obojila.
2. Kada deca oboje crteže, okačite crteže na zidove učionice.

★ SAVET

Ako je moguće, neka deca koriste boju koja se nanosi rukama.

AFLATONOVA PESMICA

refren

Aflaton, Aflaton,
Aflaton sam ja,
Mala sjajna loptica
Puna veselja.
Hej! (refren-2x)

prva strofa

Ja sam Aflaton,
Verni drugar tvoj,
Nosim sreću svima vama,
Baš je lepo nama.
Hej! (ponovi refren)

druga strofa

Svaki Božji stvor,
Bio brz il' spor,
I na kopnu i u moru baš –
To je drugar naš.
Hej! (ponovi refren)

POSTER

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

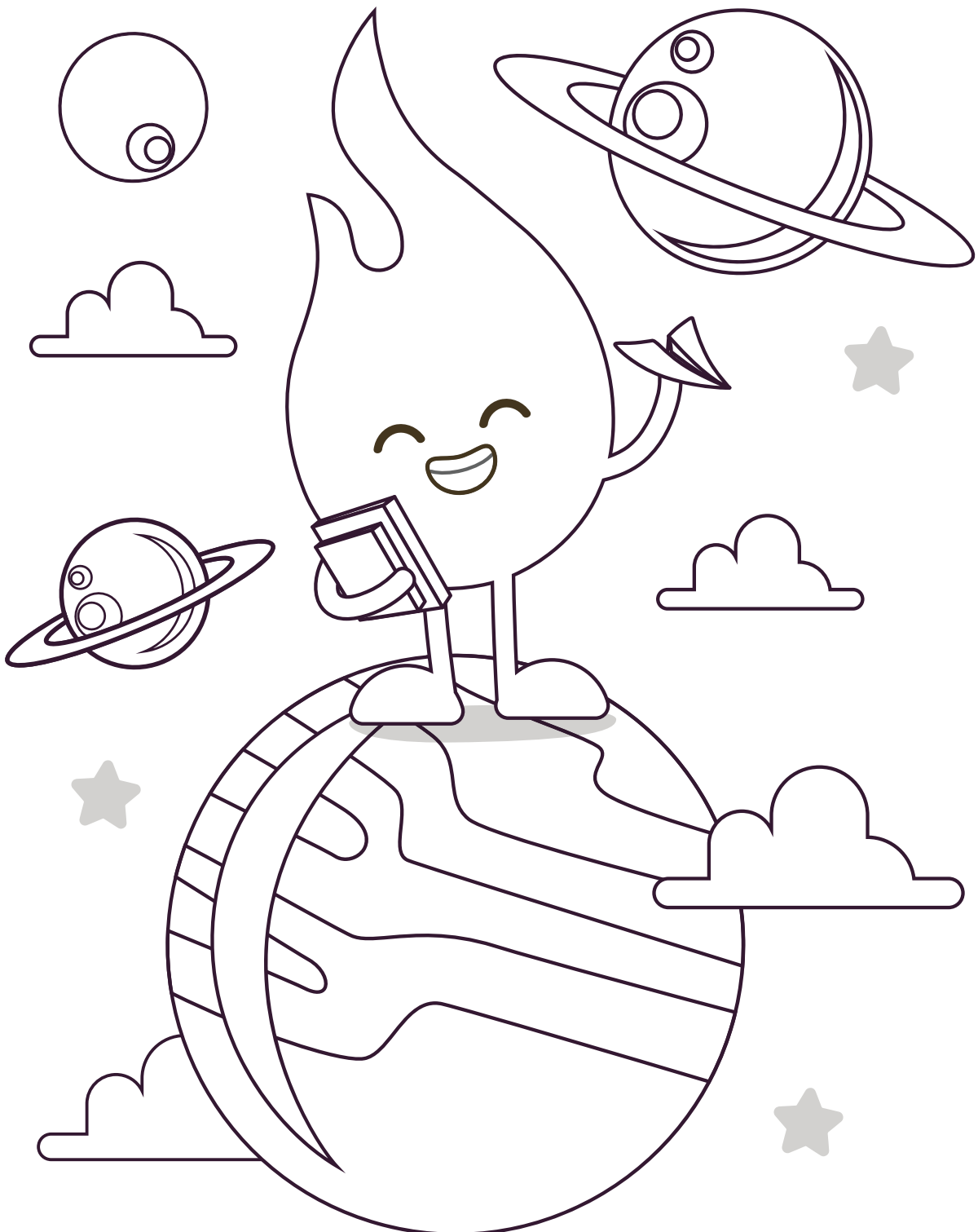

Ovu stranicu možete odštampati!

OBOJI ME

Zovem se: _____

Ja sam Aflatonov drugar/ca!

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

2 Ja sam poseban/a! Mi smo razred talentovane dece!

Specifični rezultat

Identifikovati neke od ličnih karakteristik i talenata.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. cene individualnu jedinstvenost i karakter,
2. imenuju talenat koji imaju.

Neophodni materijali

1. knjiga priča: Srećan sam što sam baš ovakav/a!
2. veliki list papira za autoportret
3. bojice

Metodologija

Početak rada: igranje igre na času

Učenje: priča i individualni kreativni rad

Promišljanje: javno predstavljanje urađenog

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

poseban, talenat, razvoj

Početak rada

Igranje igre na času

1. Kažite učenicima da stanu u veliki krug, i pročitajte im sledeće izjave. Objasnite učenicima da ako je izjava tačna, odnosno da ako izjava važi za njih, oni treba da naprave korak unapred, ka centru kruga. Ako izjava nije tačna ili se ne odnosi na njih, oni treba da ostanu na istom mestu.

- Imam šest godina.
- Živim u _____ (naziv mesta).
- Idem u _____ (naziv škole).
- Moja omiljena boja je žuta.
- Volim da jedem sladoled.
- Volim da se igram u vodi.
- Ne volim bube.
- Volim da crtam.
- Imam ljubimca kod kuće.
- Imam dugu kosu.
- Moja omiljena igračka je automobil.
- Umem da sviram.
- Imam posađeno cveće.
- Ne volim brokoli.

★ SAVET

U određenim slučajevima, učenicima može biti neprijatno da stoje u krugu. Neka učenici stanu jedni pored drugih u liniju i neka iskorače unapred kao odgovor na neko pitanje. Na pitanja mogu odgovarati i tako što će, ako je njihov odgovor potvrđan, u neku posudu ubacivati plastični čep od boce.

2. Kažite učenicima da pogledaju po prostoriji i da vide gde svako od njih stoji.

3. Objasnite učenicima da svi mi imamo nešto što nam je zajedničko, ali da se osim toga po nekim stvarima razlikujemo, što svakoga od nas čini posebnim.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Istražite koncept „**vremena za aktivnost u krugu**“.

Vreme za aktivnost u krugu je alat, strategija aktivne nastave koja omogućava nastavniku da ispituje probleme koji bude zabrinutost. Ova strategija omogućava deci da ispituju i rešavaju pitanja koja kod njih bude zabrinutost. Ona pruža strukturisani mehanizam za rešavanje problema, u kome svi učesnici imaju jednak status.

Vreme za aktivnost u krugu pruža priliku da nastavnik i učenici u odeljenju međusobno komuniciraju o pitanjima, čime se promoviraju samopouzdanje i pozitivno ponašanje. Među ostalim koristima od ovog pristupa su i unapređivanje veština govorenja i slušanja i opštih socijalnih veština dece.

Učenje

Priča i individualni kreativni rad

1. Pročitajte učenicima priču „**radujem se što sam ja baš ja**“
2. Pošto pročitate priču, postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Šta vi možete da uradite a drugi ne mogu?
 - Ko su posebni ljudi koje vi poznajete?
3. Razgovarajte sa učenicima o ljudima koji su lokalno poznate osobe i o njihovim talentima. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Da li smo svi mi talentovani?
 - Koje talente vi imate?
4. Kažite učenicima da razmisle o tome za šta su oni talentovani, i neka neki od učenika naglas podele svoje odgovore. Naglasite da je svako od nas talentovan za nešto i poseban po nečemu i da je svako od nas jedinstven na celom svetu.
5. Podelite učenicima papire za autoportrete i bojice. Objasnite im šta je autoportret, i kažite da nacrtaju sebe kao da gledaju u ogledalo, i da na tom listu papira napišu i koji je njihov talenat:
 - Ja sam talentovan/a za _____

Promišljanje

Aflaton bedž

1. Kažite učenicima da pokažu svoje autoportrete i talente ostalim učenicima u razredu. Ako deca ne žele da pokažu svoje autoportrete ili talente, nemojte ih na to prisiljavati. Naglasite značaj sposobnosti da se prepoznaju sopstveni talenti, da se na njima radi i da se oni dalje razvijaju.
2. Okačite dečje radove u učionici (ili na kanap, koristeći za to štipaljke za veš), pod natpisom „Mi smo razred pun talentovane dece“.

Ovu stranicu možete odštampati!

Uputstvo: Pročitajte priču datu u nastavku.

RADUJEM SE ŠTO SAM JA BAŠ JA

Radujem se što sam ja baš ja.

Niko drugi ne izgleda kao ja.

Primetih da je to tačno.

Niko drugi ne hoda kao ja.

Niko drugi ne govori kao ja.

Niko drugi se ne igra kao ja.

Niko drugi ne govori stvari koje ja govorim.

Ja sam poseban/na, ja sam ja.

Ne želim da budem niko drugi!

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

3 Osluškivanje sopstvenih osećanja i razumevanje sopstvenih reakcija

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. osete i imenuju neka od svojih osećanja,
2. razumeju uticaj osećanja na svoje reakcije,
3. prepoznaju potrebe koje dolaze posle emocija,
4. neguju prijateljsko i ispunjavajuće ponašanje.

Neophodni materijali

1. birana muzika,
2. Radni list: Razumevanje mojih emocija
3. tablice i krede, olovke,
4. tekst priče „Lepljivi mozgovi“
5. olovke i kartonske tablice (ili veliki krugovi izrezani od kartona)

Metodologija

Početak rada: grupna aktivnost zasnovana na muzici

Učenje: grupna aktivnost i diskusija

Promišljanje: grupna aktivnost i diskusija

Trajanje

90 minuta

Ključne reči

osećanja, potrebe, reakcije, ponašanje, odnos

Početak rada

Grupna aktivnost zasnovana na muzici

1. Potrebno je da pre časa odaberete različitu muziku i pesme: umirujuće, ritmične, zastrašujuće, smešne, isl. koje su prilagođene uzrastu učesnika radionice.
2. Objasnite učenicima da će slušati jednu po jednu kompoziciju. Treba da napišu po jednu reč na svojim tablicama za svaku kompoziciju kojom će izraziti kako su se osećali dok su slušali tu kompoziciju. Kažite im da zatvore oči kada muzika počne i da oslušuju svoja osećanja koja su obično negde u predelu stomaka i srca.
3. Pustite prvu kompoziciju ili pesmu kao primer kako biste provežbali ovu aktivnost. Deca koja ne umeju da pišu mogu da sede pored drugara koji će pisati umesto njih. Oni osim toga mogu da koriste boje ili krede u boji da opišu svoje osećanje.
4. Objasnite da ovde nema tačnih niti pogrešnih odgovora. Cela ova aktivnost se tiče isključivo osećanja. Osim toga, upozorite celu grupu da očekujete da svi pokažu poštovanje za odgovore drugih učenika, i da je svako slobodan da oseti i imenuje sopstvena osećanja.
5. Pustite drugu kompoziciju i pročitajte naglas neke odgovore sa tablica. Možete pitati neke od učenika da kažu nešto više o svojim osećanjima, kao na primer: zbog čega se osećaju uplašeno? Kakve slike povezuju sa tom muzikom? Gde mogu da čuju tu vrstu muzike?

★ SAVET

Ukoliko učesnici ne umeju da imenuju svoja osećanja, koristite **Termometar emocija**

„Merenjem temperature“ pridodajete određeni broj nekom osećanju na skali od 1 do 10. Ova skala predstavlja opšte rangiranje, i emotivno i fizičko, onoga što osoba oseća u datom trenutku. Ako je vaša ocena 1, onda se osećate najbolje, a ako je vaša ocena 10, osećate se najgore! Kolika je vaša temperatura?

6. Na kraju, postavite učenicima sledeća pitanja:

- Da li vam se dopalo ovo što smo radili?
- Da li ste ikada obraćali pažnju na ono što ste osećali u svojoj glavi i u svom srcu?
- Zbog čega je važno da obraćamo pažnju na svoja osećanja?

Učenje

Grupna aktivnost i diskusija

1. Kažite deci da ćete im pročitati priču o osećanjima.
2. Pročitajte priču, na živahan i nadahnut način. Na taj način ćete ne samo pomoći deci da razumeju priču, već ćete biti i glumac na sceni, pa će pažnja dece biti usmerena na vas.
3. Prestanite da čitate priču nakon prvog dela „U petak je moja mama radila do kasno, pa sam morala da ostanem u školi jedan sat duže! Cela nedelja mi je loša!“, i postavite učenicima sledeća pitanja, pri čemu treba da vodite računa da svi učenici učestvuju u radu:
 - Ko je Aria? Šta joj se dogodilo?
 - Šta ona oseća u svojoj glavi i u svom srcu?
 - Kako ona reaguje? Da li je ona fina prema sebi i prema drugima?
 - Šta joj je potrebno da bi se bolje osećala?
 - Da li ste vi ikada osetili tako nešto? Kada? Zbog čega?
 - Kako ste se onda ponašali?
 - Šta je vama onda trebalo da biste se osećali bolje?
4. Nastavite da čitate priču i zaustavite se nakon drugog dela: „Da, valjda.“
5. Pitajte decu ko je Zara (Arijina prijateljica) i kakva je njena strategija. Zbog čega ona to radi? Da li mislite da ona može da uspe u tome?
6. Pročitajte poslednji deo priče u celini i postavite učenicima sledeća pitanja: šta je Arijina majka objasnila Arijii? Kakva je njena strategija da bi se osećala bolje?
7. Vodite računa da deca razumeju različite korake za popravljnje raspoloženja, pa ih zato ponovite i ukratko prepričajte:
 - prepoznajte i prihvatite sopstvena osećanja zbog toga što nećete moći da ih promenite ako ih ne razumete;
 - duboko udahnite da biste se umirili i da biste umirili svoja osećanja;
 - preusmerite misli na pozitivna osećanja i sećanja zbog kojih se osećate bolje.

★ VIDEO

Za kompletnu priču i ilustracije na engleskom, video je na linku:

<https://www.storyberries.com/bedtime-stories-sticky-brains-books-about-mindfulness-for-kids/>

Objasnite deci da ponekad prisećanje na uspomene nije dovoljno, i da je ponekad ljudima potrebno nešto više. Na primer, mogu se osećati ljutito zbog toga što su u stvari umorni ili gladni. Zato je potrebno da se odmore ili da pojedu pravi obrok. Mogu se osećati ljutito zbog toga što su sami, i onda im je potrebno da pronađu nekog drugara sa kojim mogu da se poigraju...

Ako nisu u stanju da sami pronađu šta bi mogli da urade kako bi se osećali bolje, učenici treba da urade isto ono što je uradila Aria: da porazgovaraju sa prijateljem ili sa nekim rođakom. Uvek pomaže kada se razgovara i kada se kaže šta nekoga brine, zato što svi imaju osećanja!

8. Zaključite rad sa svom decom tako što ćete reći sledeće: „Neću zaboraviti da imam moć da u glavi promenim stvari
9. Ne zaboravite da im, s vemen na vreme, pročitate kompletnu priču ponovo, tako da se deca naviknu na takav način vežbe.

Promišljanje

Grupna aktivnost i diskusija

1. Objasnite deci da će oni sada crtati krug osećanja. Stariji učenici mogu da pomažu deci koja ne umeju da pišu.
2. Table ili krugovi su podeljeni na osam jednakih delova (pogledajte primer koji je dat u nastavku).
3. Imenujte svako osećanje. Na primer: srećan, ljut, zabrinut, ponosan, uzbuđen, iznenađen, tužan, uplašen.
4. Zadaajte deci da nacrtaju svoje crteže kojima će ilustrovati dato osećanje.
5. Na zadnjoj strani deca mogu da nacrtaju bilo šta što čini da se **OSEĆAJU DOBRO**: sunce, nekog rođaka koga vole, loptu kojom se igraju, omiljeno jelo i slično.
6. Kažite deci da to čuvaju na nekom sigurnom mestu (kod kuće ili u školi) ili u svojim Aflaton sveskama i da ga pogledaju kad god za tim imaju potrebu.
7. Pohvalite sve učenike zbog toga što su se trudili i vredno radili i što su bili kreativni!

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

1. Mozak dece i tinejdžera je nezreo. To znači da oni sa teškoćom upravljaju svojim osećanjima i da često osećaju buru emocija. Pandemija izazvana virusom KOVID-19 je izvršila ogroman uticaj na njihovu opštu socijalnu i emotivnu dobrobit. Stoga bi bavljenje njihovim osećanjima, emocijama, stavljanje naglaske na zajedništvo i bliskost, moglo da bude od presudnog značaja za pružanje podrške pri njihovom oporavku od teškog perioda sa kojim su bili suočeni i sa kojim se možda i dalje suočavaju.
2. Odrasli mogu da im pomognu da razviju svoju emotivnu inteligenciju kroz usmeravanje, ali i kroz usvajanje nekog postupka koji im pruža utehu.
3. Osećanja nisu ni dobra, ni loša, ona jednostavno postoje i imaju određeni ton: taj ton može biti prijatan ili neprijatan.
4. Poricanje osećanja je opasno zbog toga što se osećanje može kasnije ponovo javiti sa većim intenzitetom. Suprotno ponašanje, odnosno verbalno izražavanje osećanja nam omogućava da smanjimo intenzitet osećanja. „Osećam tugu“, „Osećam ljutnju“, i slično.
5. Prihvatanje i priznavanje osećanja nam pomaže da popravimo svoje samopouzdanje i samopoštovanje.
6. Osećanja nam pomažu da prepoznamo svoje potrebe i da ih zadovoljimo, ona su od presudnog značaja za donošenje odluka i za saradnju.

LEPLJIVI MOZGOVI

Zasnovano na priči *NICOLE LIBIN, Ph.D.*

Aria se osećala zaista loše. Uopšte joj nije bilo do igre i pored toga što je njena najbolja drugarica Zara došla. Samo je mislila na to koliko joj je grozna bila čitava sedmica.

„Šta se dogodilo?“ upita je Zara. Aria poče da objašnjava, tako da je osećala sve više besa dok je pričala.

„Ove nedelje sam pokidala nove pertle, pala sam sa bicikla, upropastila sam omiljenu majicu, donela sam svoj novi trkački auto na izložbu ali je Maks imao isti i pokazao ga je svima pre nego što sam ja došla. U petak je mama radila do kasno, pa sam morala da ostanem u školi jedan sat duže! Cela nedelja mi je loša!“

Zara je izgledala začuđeno. „Čekaj, pa bila sam s tobom kod većine tih stvari. I isto tako sam videla da si dobila i nove cipele, sa lampicama koje svetle kada hodaš, da si naučila da voziš bicikl bez ruku i da ti je tata pomogao da opereš majicu. A ti i Maks ste se zajedno igrali sa vašim automobilima. Čak su vas gledala i starija deca. A majka ti je radila duže u petak da bi mogla da te odvede na kampovanje preko vikenda. Eto vidiš, nedelja ti i nije toliko loša.“

„Pa da, valjda je tako. Moram da idem sada. Vidimo se kasnije.“

Aria je bila zbunjena! Otišla je kući i zatekla mamu tamo. „Mama, mislim da sa mnom nešto nije u redu. Sećam se samo loših stvari koje su mi se dogodile. Pa se onda i ja osećam loše.“

Mama je zagrlila. „Oh zlato, to je baš pravo mučenje. Sad ću ti odati tajnu? I ja se ponekad osećam tako. A i tvoj tata isto. Skoro svako se ponekad tako oseća.“

Mama poče da joj objašnjava. „Davno, pre mnogo vremena... ljudi su zaista morali da se čuvaju loših stvari. Ako ne bi videli tigra, mogli su da budu u opasnosti. Ali ako bi propustili nešto dobro, kao što je sočna narandža ili predivan zalazak sunca, mogli su i dalje da budu dobro. Tako je naš mozak naučio da se fokusira na loše stvari jer nam je to pomagalo da budemo bezbedni. Ali loše misli su kao lepak, one nam se prilepe čak i kada to ne želimo. Od toga može da nam se učini da je sve loše ili da smo čak i mi loši.“

„Znači, loše stvari nam se više lepe nego dobre?“ upita Aria.

„Tako je“, odgovori joj mama. „Stvari za koje mislimo da su loše, zastrašujuće ili tužne su stvarno lepljive. Naš mozak ih češće uočava i duže pamti. Tako da ti nisi jedina koja češće vidi loše nego dobro. Svakome se to ponekad dešava.“

„Eh, pa ja neću da se to dešava i meni!” povika Aria.

Mama joj se nasmeši. „Znaš, ne moramo da budemo ljuti na sebe ako se osetimo tužni ili ako nas obuzmu loše misli. Možemo to da promenimo! Možemo zapravo da nateramo mozak da se mane loših stvari i da više gleda ono dobro. Što više to vežbamo, to će naš mozak biti jači... Da li se sećaš kada si još učila da voziš bicikl?”

Aria klimnu glavom. „Baš je bilo teško u početku. Pala sam milion puta.”

„Ali što si više vežbala, bilo ti je sve lakše, je li tako?”

Aria opet klimnu glavom. „Jeste, sad super vozim!”

„Naš mozak radi na isti način. Postaće dobar ako to vežba.”

„Znači, možemo da promenimo stvari u glavi, da naš mozak gleda na loše stvari drugačije?”

„Da”, odgovori joj mama, „Umesto da mislimo samo na loše, možemo da biramo ono što želimo da vidimo.”

Aria poče da razmišlja o tome.

„Ako budem vežbala, to će mi pomoći da stvari ne vidim tako loše. Mozak mi je do sada pokazivao samo jedan deo cele slike.”

Mama joj se ponovo nasmeja. „Tako je! Možemo da svoj mozak naučimo da sve više opaža dobre stvari. Hajde da to probamo odmah! Kada se nešto dobro dogodi, pomozimo da se to zalepi. Prvo, da udahnemo duboko nekoliko puta. Onda da pronađemo nešto od čega se osećamo dobro. To može biti nešto veliko, kao što je predivna duga ili kada dobijemo poklon za rođendan, ili nešto malo, kao što je gutljaj hladne vode. Treba da obratimo pažnju na to kako se od lepih stvari osećamo iznutra. Onda možemo da se prepustimo dobrim osećanjima.”

„VAU!”, reče Aria. „Prilično je lako promeniti mozak.”

„Samo zapamti, čak i kada se sve čini groznim, možeš da istreniraš mozak da se manje lepi za loše stvari i da više opaža dobre. Treba samo da vežbaš... dok ne počnu da se lepe!”

Sledeće sedmice, Aria i Zara su išle zajedno u školu. Iznenada, Aria se saplete i pade.

„Uh, oh”, reče Zara, „je li to još jedna odvratna nedelja?”

Aria oseti kako se zacrvenela u licu. Ponovo se osetila besnom. Ali onda se prisetila svojih moći da promeni misli! Duboko je udahnula i odlučila da oseti toplinu sunca na svojoj koži. Radi! Osetila se bolje!

„Pa, imala sam probleme jer nisam pospremila svoju sobu, izgubila sam naočare za sunce, i pocepala mi se majica”, reče. „Ali sam isto tako otišla napolje da se igram, penjala sam se po drveću, i pomogla ocu da ispeče hleb!” A onda se nasmeši i pomisli u sebi: „Baš se pitam kakve ću misli promeniti sledeće nedelje!”

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

Razumevanje sopstvenih osećanja

Naša se osećanja tokom dana mogu menjati. Neka osećanja čak mogu biti veoma jaka - **i to je u redu!**

Hajde da istražimo naša osećanja. Pogledajte slike date u nastavku i lica pored tih slika. Da li mislite da su situacije koje su predstavljene vesele ili tužne? Označite ono lice za koje smatrate da odgovara osećanju u datoj situaciji.

Kako se vi obično osećate kada ste u tim situacijama?

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

4

Naše osnovne potrebe

Specifični rezultat

Prepoznati osnovne potrebe i predstaviti učenicima koncept potreba i želja.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. utvrde značaj osnovnih potreba,
2. navedu osnovne potrebe.

Neophodni materijali

1. Radni list za aktivnost „Osnovne potrebe“ (po jedan za svakog učenika),
2. olovke,
3. bojice,
4. kesa za napipavanje (koristite neku kesu od materijala ili jastučnicu) sa predmetima koji predstavljaju potrebe,
5. Aflaton-lutka ili Aflaton-poster.

Metodologija

Početak rada: uvod u temu i smišljanje ideja

Učenje: diskusija na času i individualni kreativni rad

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

osnovne potrebe; zaklon; obrazovanje; klinika

★ SAVET

Kako možete napraviti kesu za napipavanje?

Kesa za napipavanje obično sadrži neki predmet koji predstavlja namirnicu, grupu manjih lutaka, plastični čep (ili flašicu vode), malu kuću za igranje, loptu, album za fotografije, sliku neke porodice. Izbor predmeta može biti proširen, na primer, knjigom/ lenjirom/ olovkom koji predstavljaju obrazovanje, ili stetoskopom za igranje koji predstavlja zdravstvenu negu.

Početak rada

Uvod u temu i smišljanje ideja

1. Pročitajte sledeći pasus koristeći Aflaton-lutku koju ste napravili ili pokažite na Aflaton-poster koji je prikačen na neko centralno mesto u učionici.

Evo mene opet – to sam ja, Aflaton! Kako se danas osećate?

(Pitajte učenike kako se osećaju.)

Hmm, dobro, ja sam juče imao veoma uzbudljiv dan, ali se danas osećam pomalo zbunjeno. Pošto sam vatrena lopta, nije mi potrebno mnogo da bih preživeo. Treba mi samo svež vazduh i toplota. Maloj vatrenoj lopti kao što sam ja je veoma lako da živi. Meni nije potrebna hrana. Možete li da se prisetite još nekih stvari koje meni nisu potrebne?

(Pitajte učenike šta misle, šta bi oni naveli.)

Tako je! Nije mi potrebna voda, niti odeća, niti kuća. Ali se vi prilično razlikujete od mene! Vi nosite odeću, vi jedete hranu i vi živite u kućama. Možete li da mi kažete zbog čega nosite odeću? Zbog čega vam je potrebna hrana? Zbog čega živite u kućama?

(Nastavnik postavlja ova pitanja učenicima.)

To je veoma zanimljivo! Dakle to su sve stvari koje vi morate da imate. Dobro, jedva čekam da saznam šta vam je još neophodno za život. Da li ćete mi pomoći da to saznam?

2. Objasnite učenicima da ćete pomoći Aflatonu da otkrije i nauči nešto o tome šta je nama, kao ljudskim bićima, potrebno da bismo preživeli i da bismo živeli srećno.
3. Zapišite na tabli reč „Potrebe“.
4. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - **Šta su potrebe?**
(Ako je potrebno, dajte učenicima neki primer: potrebno mi je da jedem hranu da bih mogao da porastem i budem zdrav.)
 - **Šta mogu da budu osnovne potrebe?**
Možete li da se prisetite neke osnovne potrebe? (Ako je potrebno, dajte učenicima naznaku odgovora tako što će im postaviti sledeće pitanje: šta nam je potrebno da bismo mogli da učimo nove stvari? Šta nam je potrebno da se zagrejemo kada je napolju hladno?).
 - **Da li su sve naše potrebe iste, ili su neke važnije od drugih?**
(Obavezno objasnite učenicima da su neke potrebe važnije od drugih, i da su nam neke potrebe neophodne da bismo preživeli.)

Učenje

Diskusija na času i individualni kreativni rad

1. Počnite sa radom tako što ćete postaviti učenike da stanu u krug. Neka učenici dodaju jedan drugome kesu za napipavanje u krug. Kažite učenicima da napipaju šta se nalazi u kesi, da odaberu jedan od predmeta, da opišu šta su napipali i da pogode šta bi to moglo da bude. Izvadite taj predmet iz kese za napipavanje i razgovarajte o njemu. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Na koje važne stvari pomislite kada ovo vidite?
 - Da li je to neka važna potreba za sve učenike? Zbog čega jeste ili zbog čega nije?
2. Nastavite rad tako što ćete zapisati prvu osnovnu potrebu na tabli, npr.: hrana. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Šta će se dogoditi ako nemamo hranu?
 - Zbog čega je to osnovna potreba?
3. Nakon toga pređite na sledeću osnovnu potrebu, npr.: voda, zaklon, odeća, itd. i uradite isto kao i za prethodnu osnovnu potrebu.
4. Podelite svim učenicima **Radni list „Osnovne potrebe“**, i zadajte im da ga ispune tako što će popuniti prazna mesta i obojiti crteže.

Promišljanje

Diskusija na času

1. Koristeći sledeće stavke, razgovarajte o tome kakav bi život bio bez stvari koje predstavljaju osnovne potrebe:
 - Da li ljudi žive bez stvari koje predstavljaju osnovne potrebe?
 - Kakav je njihov život?
 - Treba da budemo zahvalni što smo blagosloveni da imamo stvari kojima se zadovoljavaju naše osnovne potrebe.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Pojam potreba bi za neke učenike mogao da predstavlja poteškoću. Pomozite tim učenicima da razumeju ovu temu tako što ćete kombinovati različite nastavne metode – koristeći ruke (dodirivanje), pisanje i čitanje.

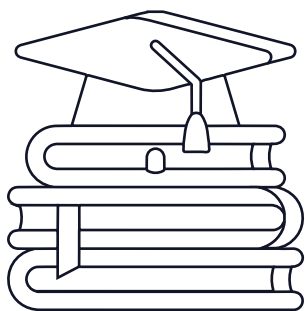
Koristite pogodnosti kese za napipavanje. Senzorna stimulacija je povezana sa emotivnim, kognitivnim i fizičkim razvojem. Senzorna igra podržava razvoj jezika (deca uče da koriste nove reči, čime se unapređuju njihove jezičke veštine i veštine komunikacije), kognitivni rast, fine i grube motorne veštine, kao i veštine rešavanja problema.

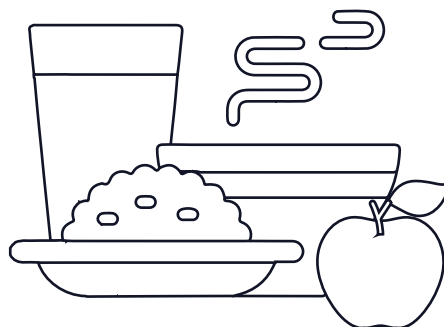
Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

OSNOVNE POTREBE

obrazovanje ili školovanje

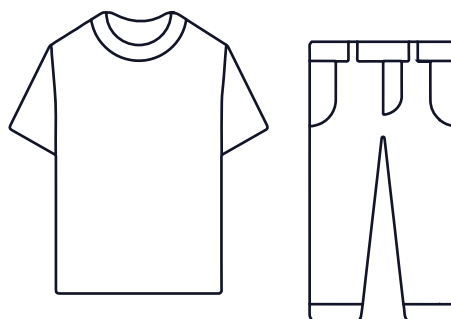
hrana

kuća ili dom

pijaća voda

čista odeća

TEMA 3

Štednja i trošenje novca

5 Organizovanje Aflaton-štednje

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. razumeju da postoje različiti načini štednje,
2. donesu odluku kako oni žele da štede,
3. biti uzbuđeni zbog toga što će oni štedeti.

Neophodni materijali

1. slike koje predstavljaju različite načine štednje (pojedinačnu i grupnu štednju),
2. tabla sa papirom za pisanje.

Metodologija

Početak rada: dve priče o štednji

Učenje: donošenje odluke o tome kako će se štedeti

Promišljanje: ostale detaljne informacije o štednji

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

štednja, kasica-prasica, dobra dela

Informacije za nastavnike

Ovom lekcijom se deca podstiču da štede. U njoj su predstavljena dva moguća načina za štednju (pojedinačno ili kolektivno). Ako postoji neki razlog zbog koga je neki određeni način štednje bolji za razred sa kojim vi radite, za školu ili za zajednicu, kažite to učenicima, preskočite aktivnost Učenje: Donošenje odluke o tome kako će se štedeti, i usmerite pažnju na razgovor o Promišljanju: Ostale detaljne informacije o štednji. Dodatne aktivnosti su opcione aktivnosti koje možete odlučiti da izvedete sa svojim učenicima ako je to primereno.

Početak rada

Dve priče o štednji

1. Pročitajte priču koja je data u nastavku i pri tom pokažite sliku na strani 39.

1. priča: Pojedinačne kasice-prasice

Ana i njeni drugovi iz razreda u Holandiji su počeli da štede novac ove godine. Oni su napravili svoje kasice za štednju, i to od gline! Svako drži svoju kasicu-prasicu na bezbednom mestu kod kuće. Ana i njeni drugovi iz razreda su osim toga napravili i svoje štedne knjižice, u kojima vode evidenciju o tome koliko je svako uštedeo u svojoj kasicu-prasici. Mogu da štede novac kad god to mogu. Dogovorili su se da zajedno otvore svoje kasice-prasice na kraju godine da bi proslavili to što su ostvarili!

1. Postavite učenicima neka od sledećih pitanja u vezi sa ovom pričom:
 - Kako ova deca štede?
 - U čemu oni štede novac?
 - Kako oni vode evidenciju o svojoj ušteđevini?
2. Pročitajte drugu priču koja je data u nastavku i pri tom pokažite sliku

2. priča: Kasica za grupnu štednju

Samanta i njeni drugovi iz razreda u Srbiji su zajedno počeli da štede novac ove godine. Oni su zajedno napravili kasicu u razredu u kome na bezbednom mestu čuvaju svoju ušteđevinu. Ona se čuva pod ključem u kancelariji direktora.

Svako je napravio svoju štednu knjižicu, u kojoj svako pojedinačno vodi evidenciju o tome koliko je uštedeo. Oni su napravili i razrednu evidenciju o štednji u kojoj nastavnica i učenik koji je blagajnik u razredu, beleže sve iznose koje učenici polažu za štednju i sve iznose koje svaki učenik u razredu podiže. Svaki put kada neki učenik u razredu položi ili podigne neki iznos, taj učenik i blagajnik potpišu razrednu evidenciju o štednji.

1. Postavite učenicima ista pitanja:
 - Kako ova deca štede?
 - U čemu oni štede novac?
 - Kako oni vode evidenciju o svojoj ušteđevini?
2. Kažite učenicima da ukažu na to koje su sličnosti i koje su razlike između ove dve priče.

Učenje

Donošenje odluke o tome kako će se štedeti

1. Kažite učenicima da i oni mogu da štede, i, da bi štedeli, mogu zajedno da donesu odluku o tome kako žele da štede.
2. Postavite **sliku br. 1** koja je data u nastavku sa jedne strane na tabli, **sliku br. 2** sa druge strane. Kažite učenicima da razmisle o tome kako bi više voleli da štede: svako pojedinačno (**slika br. 1**) ili grupno (**slika br. 2**). Recite im da kažu razloge zbog kojih bi želeli da štede na dati način. Prozovite neke od učenika da podelu svoje razloge sa ostalim učenicima u razredu.
3. Kada svi argumenti budu predstavljeni, kažite učenicima da odaberu jedan metod štedenje i da stanu ispred tog metoda.
4. Ako je moguće, neka svaki učenik štedi na način koji je sam odabrao (učenici se kasnije mogu predomisлити). Ako to nije moguće, podstaknite manju grupu da se priključi većoj grupi.

Promišljanje

Ostale detaljne informacije o štednji

1. Kako biste pojasnili kako će se štednja odvijati, podstaknite dalji razgovor o ovoj temi (ako je neophodno, dodajte još pitanja osim ovih navedenih u nastavku):
 - U čemu ćemo štedeti? Šta bismo mogli da koristimo kao kasicu?
 - Gde bismo mi mogli da držimo naš kasicu?
 - Kako ćemo voditi evidenciju o tome koliko štedimo? Gde ćemo voditi tu evidenciju?
 - Koje informacije ćemo beležiti?
2. A, ako su se učenici dogovorili da će štedeti kolektivno:
 - Ko će biti odgovoran za primanje ušteđevine i za beleženje tih iznosa?
 - Kada ćemo prikupljati uštedene iznose?

ATIVNOST SA RODITELJIMA

1. Objasnite roditeljima koncept kasicе putem dobrih dela.
2. Neka učenici naprave kasicе putem dobrih dela kod kuće.
3. Neka učenici kod kuće sami naprave tokene za dobra dela, da bi svaki put kada kod kuće izvrše neko dobro delo, njihovi roditelji ili staratelji mogli da im daju po jedan token da ga stave u kasicu.
4. Podstaknite učenike da za svoje tokene koriste reciklirane materijale, kao što su zatvarači od flaša ili iseći od recikliranog kartona.
5. Donesite odluku o tome šta će biti podsticaj da učenici budu nagrađeni kada budu „uštedeli“ određeni broj tokena za izvršena dobra dela.

DODATNA AKTIVNOST

1. Organizujte da učenici pokažu i ispričaju, uz donošenje svojih kasicа za dobra dela u školu, da bi ih pokazali svojim drugovima iz razreda. Pozovite i roditelje da dođu u školu i da učestvuju u ovoj aktivnosti.
2. Neka učenici pokažu i ispričaju nešto o različitim tokenima za izvršena dobra dela koje su osmislili.
3. Razgovarajte o različitim dobrim delima koja učenici izvršavaju.
4. Razgovarajte o nagradi koju će dobiti za izvršena dobra dela. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Kako se osećate kada izvršite neko dobro delo i kada štedite putem njih?
 - Šta vaši roditelji misle o kasicа za izvršena dobra dela
 - Da li je štednja putem dobrih dela dobra ideja? Zašto jeste ili zašto nije?

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Razmislite o tome da napravite kasicu za izvršena dobra dela. Pokažite učenicima primere (npr. fotografije) nekih dobrih dela.

Vodite računa da učenici razumeju šta je dobro delo i kako se osećamo mi i ljudi oko nas kada izvršimo neko dobro delo. Objasnite učenicima da će svako od njih dobiti po pet tokena za dobra dela za celu nedelju. Svaki put kada izvrše neko dobro delo, treba da ubace jedan token u kasicu za izvršena dobra dela. Redovno prebrojavajte tokene, i kada budete dostigli prethodno dogovoreni broj, svako dobija nagradu. Vodite računa da te nagrade budu odabrane tako da se svako dete oseća uključenim i da može da uživa u trenucima radosti zajedno sa svojim drugovima iz razreda.

INDIVIDUALNA ŠTEDNJA

GRUPNA ŠTEDNJA

1

DODATNA AKTIVNOST: RAZUMEVANJE VREDNOSTI

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. Razumeju da sve stvari koje posedujemo imaju određenu materijalnu vrednost.

Neophodni materijali

Svaki učenik treba da ima pernicu ili olovke, naliv-pera i drugi školski pribor

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: procenjivanje vrednosti različitih stvari

Promišljanje: diskusija na času – razumevanje vrednosti stvari i koncepta neprocenjivosti

Početak rada Diskusija na času

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Kakav bi poklon najviše želeli da dobijete za sledeći rođendan? Zbog čega?
- Koliko taj poklon košta?
- Da li je to jeftino ili skupo?
- Da li biste mogli da uštedite novac i da sami to kupite? Zbog čega biste mogli ili zbog čega ne biste mogli da uštedite taj novac?

Učenje Odluka o tome kako štedeti

Sada kažite učenicima da izvade svoje pernice ili pribor za školu i da ih stave na sto. Neka pogađaju vrednost svojih pernica i sadržaja tih pernica – na primer, 15 dinara košta olovka, 30 nalivpero, 150 dinara koštaju markeri, 30 gumica, 200 dinara košta pernica, i tako dalje. Koliko to sve zajedno košta?

Promišljanje

Ostali detalji o štednji

2. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Da li ste iznenađeni? Zbog čega ste iznenađeni ili zbog čega niste iznenađeni?
- Da li ste ikada razmišljali o tome koliko te stvari koštaju?
- Da li ste ikada razmišljali o tome koliko sve što posedujete košta?
- Da li imate više novca nego što ste mislili da imate/da li ste bogatiji nego što ste mislili?
- Da li mislite da je važno da vodite računa o stvarima koje posedujete? Zbog čega je to važno ili zbog čega to nije važno?
- Da li mislite da nešto što ne košta mnogo može biti neprocenjivo?
- Možete li da iskoristite nešto što je jeftino da napravite nešto što ima veliku vrednost (pod vrednošću podrazumevamo cenu, ali i sentimentalnu vrednost)?

Objasnite učenicima da sve stvari koje posedujemo imaju određenu vrednost, čak i ako na njima više ne stoji nalepnica sa cenom, i da je važno da vodimo računa o svojim stvarima.

2

DODATNA AKTIVNOST: PRAVLJENJE KASICE

Neophodni materijali

1. Manja kutija, flaša ili konzerva za svako dete (svako dete može prethodno da donese kutiju, flašu ili konzervu za ovaj čas),
2. Makaze, papir u boji, lepak, drvene bojice, šljokice, nalepnice i boja.

1. Kažite učenicima da razmisle o stvarima koje imaju, a koje su njima vredne, i koje bi želeli da čuvaju na nekom sigurnom mestu mnogo godina. Neka učenici podele sa ostalim učenicima u razredu koje su to njima vredne stvari.
2. Kažite učenicima da će praviti posebno mesto na kome će čuvati stvari koje su njima važne. Vodite računa da svaki učenik ima kutiju, konzervu ili flašu.
3. Neka učenici ukrase svoje kutije, konzerve ili flašice na neki kreativan i jedinstven način, koristeći bojice, nalepnice, papir u boji, boju ili bilo koji drugi materijal.
4. Kažite učenicima da čuvaju ove kutije na nekom sigurnom mestu kod kuće. Učenici mogu da stave sve što smatraju da je za njih vredno u tu kutiju, kako bi čuvali svoje vredne stvari.

1. Pitajte učenike za šta bi oni želeli da štede. Pitajte učenike da predlože nekoliko ideja, i pomozite im da utvrde u čemu bi oni uživali, a da nije isuviše skupo ili teško pribaviti (čestitka za rođendan nekog člana porodice, bojanka, neka manja igračka, odlazak u bioskop i slično).
2. Učenici mogu da nacrtaju to na svojim štednim knjižicama ili na razrednoj štednoj knjižici kao podsetnik.

★ SAVET

Kažite učenicima da svi mi imamo stvari koje su nam vredne. To može biti neka slika, beleška, igračka ili nešto što nam je drago, što posedujemo ili želimo da sačuvamo. Dajte učenicima primer nečega malog što je vama vredno, što već dugo čuvate. Ako je moguće, pokažite to učenicima i kažite im zbog čega je ta stvar za vas vredna.

Naglasite da, da bi neka stvar bila vredna, ona ne mora da bude skupa. Ljudi iz različitih kultura i sredina mogu čuvati veoma različite stvari za koje smatraju da su vredne, i to je u redu.

TEMA 4

Planiranje i određivanje budžeta

6 Pogodi cenu

Specifični rezultat

Razumevanje vrednosti stvari ili sredstava koje učenici poseduju, i kako iste treba koristiti sa poštovanjem.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. razumeju da im je, kako bi mogli da poseduju stvari, neophodan novac,
2. procene cenu svakodnevnih stavki, i naučice koliko je novca potrebno da se te stvari kupe.

Neophodni materijali

1. papir za crtanje
2. drvene bojice
3. Radni listovi „Koliko košta?“ (po jedan za svakog učenika)

Metodologija

Početak rada: individualni kreativni rad

Učenje: rešavanje problema

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

40 minuta

Ključne reči

vrednost; štednja

Početak rada

Individualna aktivnost na času

1. Podelite učenicima papir za crtanje i bojice, i kažite im da nacrtaju nešto što zaista žele. To može biti neka igračka, knjiga, slatkiši i slično.
2. Kažite učenicima da razmisle koliko misle da će ih koštati da kupe to što žele, i da pored crteža napišu cenu te stvari.
3. Neka učenici pokažu ostalima šta su nacrtali.

Učenje

Rešavanje problema

1. Podelite svim učenicima **Radne listove „Koliko košta?“**.
2. Prođite svaku stavku na Radnom listu, i pitajte učenike da pogode koliko će svaka od tih stvari koštati u njihovoj lokalnoj prodavnici.
3. Neka učenici napišu cenu za svaku od tih stvari.
4. Zadajte učenicima da samostalno rade i da popune poslednju kolonu u koju unose iznose svog novca koje podižu.

Promišljanje

Diskusija na času

1. Razgovarajte sa učenicima o tome da svaka stvar ima svoju cenu. Razgovarajte o činjenici da mi želimo da imamo više stvari nego što možemo da imamo.
2. Podsetite učenike na to šta su naše potrebe, a šta su naše želje, i na to koje su razlike između potreba i želja.
3. Objasnite učenicima da je važno da mudro trošimo svoj novac, i da ponekad moramo da biramo ono što nam je zaista potrebno i da donosimo odluke u vezi sa time da li to što želimo možemo da kupimo od novca koji imamo.

ATIVNOST SA RODITELJIMA

1. Zadaite učenicima da razgovaraju sa svojim roditeljima ili starateljima o tome koliko će ono što učenici „žele“ zaista da košta. Zadaite učenicima sledeće:

- da odu sa roditeljima ili starateljima na pijacu, i da saznaju koliko bi koštalo da kupe stvari koje predstavljaju njihove „želje“;
- da saznaju koje su stvarno cene stavki navedenih na **Radnim listovima „Koliko košta?“** i da cene tih stvari zapišu;
- da zapišu cenu koju bi platiti kada bi kupili te stavke;
- da provere stvarne cene tih stavki u odnosu na cene koje su oni pogađali na tom spisku da bi videli da li su tačno pogađali te cene.
- te aktivnosti se mogu sprovoditi svake nedelje ili jednom mesečno sa različitim i komplikovanijim stvarima koje se kupuju.

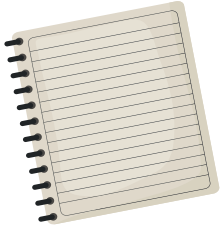

RADNI LIST

KOLIKO KOŠTA?

Ovu stranicu možete odštampati!

Stavka	Iznos	Napravljene novčanice i kovanice	Stvarne cene (popunjava se kod kuće)
			
			
			
			
			

TEMA 4

Planiranje i određivanje budžeta

7 Recikliranje

Specifični rezultat

Svest o životnoj sredini u kojoj žive.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. razviti razumevanje 3 pojma (smanji, ponovo koristi i recikliraj),
2. biti u stanju da objasne koji se materijali mogu reciklirati,
3. početi da recikliraju neke materijale, kao što su plastične kese i flaše, u učionici.

Neophodni materijali

1. Radni list „Recikliranje“ (po jedan za svakog učenika),
2. Naknadna aktivnost na listovima za recikliranje (po jedan za svakog učenika)
3. Opciono: obična tabla ili tabla na kojoj se piše markerima, kanta za smeće koja je napunjena smećem, koje može biti, na primer: stari papir, metalne konzerve, rolne od toalet papira, prazne kutije od papirnih maramica, prazni tetrapak od mleka, prazni kartoni za jaja, prazne plastične ili tetrapak kutije od soka, aluminijska folija, novinski papir i slično.

Metodologija

Početak rada: objasnite najvažnije nove reči

Učenje: diskusija na času i individualni rad

Promišljanje: smišljanje ideja

Trajanje

40 minuta

Ključne reči

recikliranje

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Izbegavajte korišćenje boca i konzervi u ovim aktivnostima s obzirom da se one, u nekim zemljama, mogu razmeniti za manje iznose novca

Dodatne informacije za nastavnike

Šta je recikliranje?

Recikliranje je prerada korišćenih materijala u nove proizvode u cilju uštede resursa i energenata, i prikupljanja, skladištenja i transporta tih materijala od inicijalnog korisnika.

Možete izmeniti primere za reciklirane materijale koji su navedeni u prethodnom delu u okviru spiska Neophodni materijali kako biste ih prilagodili kontekstu u kome vi radite, da bi to bili materijali koje učenici stalno viđaju i sa kojima su upoznati.

Što se tiče pesmice „Mi recikliramo“, takođe možete izmeniti neke njene delove, kao što su kutije od cerealija, u nešto drugo što se radi sa recikliranim novinskim papirom ili plastičnim kesama u vašoj zemlji što učenici vide i sa čime su upoznati. Isto važi i za klupe za piknik.

Početak rada

Objašnjenja najvažnijih novih reči

1. Objasnite tri najvažnije reči koje se koriste u kontekstu ove teme: smanji, ponovo koristi i recikliraj.

Učenje

Diskusija na času i samostalni rad

1. Istražite zajedno sa učenicima kako oni mogu da smanje otpad, ponovo koriste iskorišćene stvari ili ih recikliraju. Na primer:

Smanji: pravi manje otpada.

Na primer, umesto da kupuju sok u kutijama za ručak, učenici mogu da kupe flašu za sok i da u njoj nose sok kad idu u školu.

Ponovo koristi: koristi stvar više puta.

Na primer, kada u piljarnici dobijete plastičnu kesu, treba da je stavite u svoju školsku torbu i da je ponovo koristite narednog puta kada idete u kupovinu.

Recikliraj: pretvorite neku stvar u nešto drugo što možete da koristite.

Na primer, papir koji je iskorišćen u učionici bi se mogao koristiti za časove likovnog.

- Objasnite učenicima šta je recikliranje i zbog čega je važno da recikliramo otpad. Pokažite učenicima neke od recikliranih materijala napravljenih od plastičnih boca ili novinskog papira u vašoj zemlji. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Da li vi nešto reciklirate?
 - Šta?
 - Zbog čega je važno da recikliramo?
 - Koji se materijali mogu reciklirati?
 - Da li znate neke umetnike ili zanatlije koji su izrađivali umetnička dela od recikliranih materijala (npr. od plastičnih kesa koje su pronašli u okeanu)?
- Predstavite učenicima simbol za reciklažu.
- Podelite svim učenicima **Radni list „Reciklaža“**, i zadajte im da ga popune.

Probaj ovo!

★ SAVET

Svako od nas uči na drugačiji način. Pripremite se kako bi ste mogli da izvedete ovu aktivnost tako što ćete koristiti pravi otpad kako biste učinili ovu aktivnost zanimljivijom za učenike sa više vizuelnih pomagala i više fizičkog angažovanja.

Napunite kantu za smeće tako da bude prepuna smeća (koje je koliko je to moguće čisto) i ostavite kantu na mesto na kome ona obično stoji. Podelite učenike u grupe od po dvoje do četvoro. Zadajte svakoj grupi da uzme po nekoliko stvari iz kante za smeće i da ih prenese u deo prostora u kome data grupa radi. Zadajte učenicima u grupama da podele stvari koje su uzeli iz kante za smeće u grupe (plastika/papir/ostalo) i da smisle najmanje tri rečenice o tome kako bi oni mogli da koriste načelo 3 pojma („smanji otpad, ponovo koristi, recikliraj“) na stvarima koje su uzeli iz kante za smeće. Zadajte učenicima da predstave svoje ideje ostalim učenicima u razredu.

Promišljanje Smišljanje ideja

- Pitajte učenike koji se materijali mogu reciklirati da bi se koristiti u učionici? Neke od ideja bi mogle da budu:
 - koristiti plastične čepove za aktivnosti vezane za brojanje i matematiku,
 - novinski papir ili plastične kese se mogu koristiti za likovno,
 - časopisi se mogu koristiti za pravljenje kolaža.

DODATNA AKTIVNOST

1. Zadajte učenicima da kod kuće, zajedno sa svojom braćom i sestrama i roditeljima ili starateljima, potraže i prikupe korišćene plastične boce i stare novine koje nikome ne trebaju.
2. Kažite učenicima da pronađu neko mesto na kome mogu da ostavljaju boce i novine za reciklažu i da to mesto obeleže tako što će postaviti znak za reciklažu. (Učenici mogu da nacrtaju taj simbol na listu papira i da ga okače na odabranom mestu.)
3. Kažite učenicima da pomognu svojim članovima porodica pri recikliranju plastičnih boca i starih novina.
4. Obavezno postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Koliko boca ste sakupili?
 - Koliko novinskog papira ste pronašli?

VIDEO

Deca se obično veoma raduju ovoj temi. Ove video-klipove možete koristiti da lekciju učinite još prijemčivijom za učenike.

Obilazak fabrika za reciklažu
- Zašto je reciklaža važna?
- Reciklaža za decu - Deca recikliraju
https://www.youtube.com/watch?v=0_Ufbm5ZkBY

Reciklaža za decu | Naučite kako da smanjite, ponovo iskoristite i reciklirate
<https://www.youtube.com/watch?v=Fex-wvrOZf4>

Kako brinuti o životnoj sredini (za decu) https://www.youtube.com/watch?v=beIXC_loW4o

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

JA RECIKLIRAM, TI RECIKLIRAŠ - SVI RECIKLIRAMO

Da li znaš gde treba da staviš različite vrste smeća? Hajde to da probamo!

Prvo, na svaku kantu stavi odgovarajuću oznaku. Koja kanta je za plastiku/staklo/papir/metal/organsko smeće? Potom pridruži različite vrste smeća i poveži ih linijom sa odgovarajućom kantom za smeće. Da li ti je ostalo nešto što nisi mogao/la da staviš u kantu za smeće? Zbog čega?

TEMA 5

Socijalni i finansijski projekti

8 Dan za kupovinu!

Specifični rezultat

Da mogu da odrede sledeći korak u planiranju i delanju i sposobnosti koji bi se povezali sa kupovinom i prodajom.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. odigrati razmenu dobara koja se odvija na pijaci,
2. razumeti kako funkcioniše prodaja u slučaju prodavaca namirnica,
3. doneti odluke i planiraju neophodne postupke za postavljanje pijace za igru u školi,
4. koristiti novac koji su napravili da bi kupovali robu.

Neophodni materijali

1. stolovi
2. novine
3. nešto što bi oponašalo hranu (npr. slike hrane, voća i povrća, isečene iz novina i časopisa; crteži raznih prehrambenih proizvoda; prehrambeni proizvodi-igračke, prazne kutije za rezance, gajbice za jaja, razni predmeti napravljeni od novinske hartije; ili predmeti doneti od kuće).
4. mala kartonska kutija (kao što je kutija za cipele) koja će se koristiti kao kasa (možda će vam trebati dve ili tri takve, ukoliko je razred veći)
5. male kartonske oznake sa napisanim cenama (ili mali papiri presavijeni na pola)
6. male korpe ili cegeri

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: igranje različitih uloga

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

60 minuta

Ključne reči

pijaca

Informacije za nastavnike

Unapred pripremite učenike za ovu aktivnost. Ustanovite određena pravila o tome šta je prihvatljivo a šta nije, kada je u pitanju njihovo ponašanje.

Odlučite da li hoćete da imate jednu prodavnicu (tj. veliku pijacu), ili više različitih (npr. mesaru, pekaru, piljarnicu, isl.).

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Ako imate veliki razred trebalo bi da napravite dve ili tri prodavnice

Početak rada Diskusija na času

1. Obavestite učenike da će danas napraviti sopstvenu pijacu/prodavnicu.
2. Podelite ih u 3 grupe. Recite im da će svako imati priliku da bude kupac, a da ako žele mogu da se prijave da budu prodavci ili posmatrači. Pitajte ih:
 - Ko će prvi da bude kupac? (njima dajte korpu ili ceger.)
 - Ko će biti prodavac?
 - Ko će biti posmatrač?
3. Odaberite prvu grupu kupaca i prodavaca od dobrovoljaca i odredite koji će biti sledeći. Od ostalih tražite da posmatraju.

Učenje Igranje uloge

1. Spojite dva stola.
2. Prekrijte stolove stolnjacima ili plastičnim prekrivačima.
3. Zajedno sa učenicima postavite robu.
4. Proverite da li svi proizvodi imaju svoju cenu, tako da se ona jasno vidi.
5. Proverite da li u kasi (ili u više njih ako imate više prodavnica) ima nešto novca koje su učenici napravili na prethodnim časovima i da je sve na svom mestu.
6. Recite prvom prodavcu da zauzme svoje mesto iza tezge i da bude spreman za prodaju.
 - Pitajte ga: Da li si izbrojao novac koji imaš u kasi?
7. Dajte i kupcima nešto novca koji su učenici napravili na prethodnim časovima.

8. Pustite ih da ulaze u radnju jedan po jedan, neka izaberu jednu ili dve stvari i neka ih kupe od prodavca. Pitajte ih:
 - Da li imate dovoljno novca?
 - Koliko ćete novca dati prodavcu?
9. Recite posmatračima da pomognu prodavcima da dobro vrate kusur.
10. Postarajte se da svi učenici učestvuju, bilo da su kupci bilo da su prodavci. Ako nekoj deci prija da budu samo posmatrači, prilagodite se njihovim potrebama. Možda će biti spremniji da se pridruže kada im uloga prodavca ili kupca postanu malo bliže.

Promišljanje Diskusija na času

1. Pitajte učenike:
 - Da li je bilo zabavno glumiti dan za kupovinu?
 - Da li je bilo lako koristiti novac?
 - Da li su ljudi kupovali razumno? Zašto ste odlučili da kupite to što ste kupili?
 - Ko je od kupaca iskoristio sav svoj novac?
 - Da li je prodavac vraćao dobar kusur?
 - Da li vam je prodavac pomagao prilikom kupovine?
2. Objasnite učenicima da prodavnice mogu isto tako da se igraju i kod kuće i da za to koriste novac koji su napravili ili da naprave nekakav drugačiji.

AKTIVNOST SA RODITELJIMA

Odgovorna kupovina je važna životna veština. Da bi se naučila ta veština, deca moraju direktno da budu uključena u kupovinu. Takođe, mogu u mnogome da izvuku korist i ako vide svog roditelja ili staratelja kao model za ponašanje, kao odgovornog i razumnog kupca.

Svakodnevna aktivnost, kao što je kupovina, može biti odličan način da se deca nauče odgovornosti. Posmatranje oznaka i nalepnica i razgovor o cenama može pomoći da dete izgradi svoju pismenost i stekne matematičke veštine. Jednostavan odlazak do lokalne prodavnice može da pomogne da dete nešto nauči i o nekim drugim temama - razumevanje izbora hrane mu može pomoći da nauči nešto o zdravoj ishrani.

Idite u prodavnicu zajedno sa detetom. To bi moglo da bude odlično mesto za neformalno učenje – ako je dete aktivno i zainteresovano. Dati detetu da obavi neki zadatak je jedan od načina za to.

Na primer, dete bi moglo:

- da vam pomogne da sastavite spisak za kupovinu ili da se seti nečega što vam je u kući nestalo,

- da pogleda spisak za kupovinu ili da vidi šta se od proizvoda prodaje – jarke boje često pomažu da dete lakše uoči nešto iako možda nije u stanju da to pročita,
- da odabere voće i povrće, da ga izmeri ili prebroji,
- da plati robu na kasi i proveri kusur.

Ne zaboravite da će većina dece radije ići u kupovinu ako nije umorna, gladna ili previše uzbuđena, kao i kada u prodavnicama nema mnogo gužve.

★ SAVET

Zajedno sa svojim detetom utvrdite šta je potrebno za ručak/večeru/kolač. Proverite šta imate od namirnica kod kuće a šta bi trebalo da se kupi. Odredite određenu sumu novca za odlazak u kupovinu – i pokušajte da ne idete preko toga!

Možete pozvati na ručak, večeru ili kolač i drugare svog deteta!

Sve o AFLATON-DANU!

Aflaton-dan se u celom svetu obležava 17. marta. Ovaj dan pruža priliku da se proslavi rad koji su učenici obavili tokom godine, da se promisli o ličnom razvoju, da se vašoj školi i zajednici pokaže šta ste sve ostvarili i da se oseti povezanost sa decom koja pohađaju Aflaton-program širom sveta. U školama i Aflaton-klubovima širom sveta, deca proslavljaju Aflaton-dan na različite načine.

Tog dana, Aflaton organizuje video-pozive sa partnerima a deca i partneri se međusobno sreću, pozdravljaju, ćaskaju i uče. To je interaktivan događaj; na učešće ste pozvani i vi i vaša ustanova.

★ SAVET

Ukoliko 17. mart nije zgodan za proslavu, uzimajući u obzir školsku godinu u vašoj zemlji, proslavu Aflaton-dana možete održati i nekog drugog dana, tako što ćete javno predstaviti ono što ste uradili i naučili roditeljima i učenicima iz drugih razreda.

Značaj koji događaji kao što je Aflaton-dan imaju za svakoga ko je sa time povezan:

1. Dopušta se učenicima da prikažu svoje skrivene potencijale.
2. Prilika za učenike da se bolje povežu sa svojim drugarima i nastavnicima.
3. Roditelji mogu da razumeju zajednički interes sa svojom decom u okviru ovog programa.
4. Zanimljiv način da se deci dopusti da planiraju, organizuju i sprovedu određenu fizičku aktivnost.

PRIPREME ZA AFLATON-DAN

1. U skladu sa vremenom i sredstvima, možete zajedno sa učenicima započeti pripreme za Aflaton-dan.
2. **Podstičite** decu da naprave ukrase od otpada, da spreme skečeve, recituju pesmice, isl.
3. Možete od njih tražiti da naprave Aflaton-ćošak gde će izložiti svoje Radne listove, kasice pa čak i Aflaton-poster.
4. Uključite školu/zajednicu i roditelje, ukoliko je to moguće.
5. **Pozovite!** Obavestite i pozovite direktora škole, kolege, učenike iz drugih razreda, kao i roditelje/staratelje na proslavu, ukoliko je to moguće.
6. **Pričajte svuda!** Pošaljite fotografije ili napišite članak za lokalne novine o ovom Danu.
7. Pripremite skromne zahvalnice i/ili poklon za goste.
8. **Odaberite učenike koji će vam pomagati oko čitavog ovog događaja.**

SMERNICE ZA UČENIKE

1. Podstaknite učenike da pripreme skečeve, predstave, postere isl. kako bi pokazali šta su sve naučili.
2. Podstaknite ih da rade u grupama ili parovima. Ipak, ukoliko učenik želi da uradi, predstavi ili napravi nešto sam, pustite ga da to uradi!
3. Podstaknite ih da dovedu sa sobom i svoje roditelje ili braću i sestre.

TEMA 5

Socijalni i finansijski projekti

Aflaton-dan!

Specifični rezultat

Razmisli, diskutovati i pokazati učenja sa časova Aflatona i proslaviti uspešan završetak radionice.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. sprovedu interaktivan čas sa gostima-govornicima kako bi razumeli njihovu ulogu
2. da naprave plan i organizuju neki događaj
3. da pokažu šta su naučili

Neophodni materijali

1. upitnik za gosta-govornika
2. zahvalnica i/ili poklon za goste (koje su pripremili učenici)
3. tabla

Metodologija

Početak rada: predstavljanje Aflaton-dana

Učenje: razmena ideja

Razmišljanje: plan rada

Trajanje

60 minuta

Ključne reči

karijera, gost-govornik, proslava, učenje

Informacije za nastavnike

Učenici bi trebalo da vode ovaj čas. Pokušajte da ih uključite u aktivnosti, kao što su ukrašavanje učionice/prostora ili zahvalnica gostu-govorniku. Može se dogoditi da čas ne krene onako kako je planirano, naročito kada gost počne da govori; pauza će omogućiti učenicima da preuzmu čas. Oni uče i učiće.

Uspješno ste obavili planirani čas, **KUDOS**. Sada je vreme da **PROSLAVITE stoga NE OKLEVAJTE**.

Piprema za čas: vreme za ukrašavanje

- 1. Štedite!** Učenici mogu da iskoriste svoju ušteđevinu za kupovinu potrebnih materijala i posluženja.
- 2. Ukrasite!** Obezbedite da u vašoj učionici bude prikazano što je više moguće radova izrađenih u okviru Aflaton programa.
- 3. Pozovite!** Ako je moguće, obavestite o proslavi i pozovite na proslavu direktora škole, kolege, učenike iz drugih razreda i roditelje.
- 4. Škljocajte!** Tokom ovog dana, fotografišite i snimajte što je više moguće video materijala. Ne zaboravite da pribavite odobrenje roditelja za fotografisanje i snimanje dece.
- 5. Predstavite!** Podstaknite učenike da prestave svoj rad na kreativne načine: kroz pozorište i skečeve, igre, priče, pesme, video radove, muziku, ples, postere, crteže i slično.

Pošetak rada

Predstavljanje Aflaton-dana

1. Obavestite učenike da će osoba koja je _____ danas da im dođe u goste.
2. Obavestite ih da će gost razgovarati s njima o svojoj profesiji i da mogu da ga pitaju o tome čime se bavi, kao i da saznaju nešto o njegovom pozivu.
3. Pitajte ih da li znaju nešto o toj profesiji. Ispišite ključne reči na tabli.
4. Pitajte ih šta bi želeli da saznaju o toj profesiji. Podstaknite ih da razmisle o pitanjima na koje bi voleli da dobiju odgovore. Možete im dati neke smernice:
 - Da li biste voleli da znate šta ljudi radi na svom poslu?
 - Sa kim sve dolaze u kontakt i sa kim razgovaraju?
 - Da li koriste laptop/kompjuter /knjige idr.?
 - Da li putuju?
5. Pobjrojte pitanja koja ste zajedno formulisali na listu papira, tako da bi učenici mogli da ih iskoriste tokom časa.

Učenje

Učenje uz gosta-govornika

1. Pozdravite gosta i predstavite ga učenicima.
2. Nabrzinu probijte led tako što ćete i učenike kratko predstaviti njemu.
3. Recite mu da se predstavi i da kaže nešto o svom pozivu.
4. Prethodno mu recite da se ponaosob obrati učenicima, direktoru i osoblju tokom časa. U nastavku je nekoliko načina na koje to može da se uradi:
 - pustite ih da mu postavljaju pitanja
 - dajte im osnovne informacije
 - uključite ih u aktivnost
5. Zahvalite se govorniku i dozvolite učenicima da mu daju token zahvalnosti

★ SAVET

Možete zatražiti od gosta da sa sobom ponese opremu koju koristi na poslu ili pokaže fotografije sa svog radnog mesta.

Učenje

Učenje sa učenicima

1. Podstaknite učenike da govore o tome šta su naučili tokom prethodnog časa. Mogu takođe da pokažu i svoje Radne listove ili stvari koje su napravili tokom časa.
2. Vi/roditelji/gost možete učenicima postaviti sledeća pitanja:
 - Šta im se najviše dopalo?
 - Koja aktivnost/priča im je bila omiljena?
 - Koje boje je Aflaton?
3. Zahvalite se deci na njihovim odgovorima.

Promišljanje

Diskusija na času

1. Pripremite kratak govor u kome ćete podeliti sopstvene emocije i učenje sa učenicima. Ovde možete dati i savet roditeljima. Na primer, kako mogu da promovišu naviku da se štedi kod dece, kako mogu da dopuste deci da izraze svoja osećanja, isl.
2. Na kraju, pozovite gosta/roditelje da podele sertifikate deci.
Sertifikat možete pronaći na str. 62.

Čestitamo! Završili ste radionicu!

★
ČESTITAMO
1

Ovaj certifikat je potvrda da

uspešno završio/la
prvu godinu Aflaton programa

Potpis nastavnika:

Ovu stranicu možete odštampati!

DODATNE LEKCIJE

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

1

Ja sam važan/važna!

Specifični rezultat

Sposobni su da razumeju šta je samozaštita, zanemarivanje i zlostavljanje.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. ispričaju koji je značaj samozaštite,
2. uvide posledice nepoštovanja pravila o bezbednosti,
3. prepoznaju načine da se zaštite.

Neophodni materijali

1. priča: Crvenkapa
2. memorijske kartice sa pravilima „Kaži NE“, „skloni se“, „ispričaj“
3. crtež Crvenkape
4. bojice

Metodologija

Početak rada: priča i diskusija na času

Učenje: diskusija na času

Promišljanje: individualni kreativni rad

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

bezbedan; zaštita

Informacije za nastavnike

Priču možete smestiti u određeni kontekst tako što ćete liku Crvenkape dati neko lokalno ime ili što ćete zameniti vuka nekom lokalnom životinjom, kao što je tigar.

Početak rada Priča i diskusija na času

1. Počnite sa radom tako što ćete učenicima kazati da ćete danas razgovarati o nečemu što je veoma važno.
2. Predstavite učenicima Crvenkape, objasnite ko su likovi u priči i pročitajte učenicima priču.
3. Prekinite sa čitanjem dva ili tri puta na ključnim mestima u priči da biste učenicima postavili sledeća pitanja:
 - Zna li šta će sada da se dogodi?
 - Šta mislite, šta će Crvenkapa sada da uradi?
 - Šta ona sada treba da uradi?
 - Kako se ona sada oseća?
4. Kada završite čitanje priče, postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Šta nam ova priča govori?
 - O čemu nas ova priča uči?

Učenje Diskusija na času

1. Koja pravila o svojoj bezbednosti je imala Crvenkapa? Ko može da se priseti tih pravila?
 - ne skreći sa staze
 - idi pravo kod bake
 - ne igraj se usput
 - ne razgovaraj sa nepoznatima
2. Razgovarajte sa učenicima o tome šta se dogodilo Crvenkapi kada je zaboravila pravila o bezbednosti kojih je trebalo da se pridržava.
3. Pokažite učenicima memorijske kartice sa pravilima „Kaži NE“; „skloni se“; „ispričaj“.
4. Objasnite učenicima da su pravila „Kaži NE“; „skloni se“; „ispričaj“ strategije koje deca mogu da koriste:
 - **kaži NE** (kada bilo ko pokušava da te povredi ili da uradi nešto što čini da se osećaš neprijatno).
 - **skloni se** (beži ili se udalji od te osobe).
 - **i ispričaj šta ti se dogodilo** (ispričaj sve o toj situaciji nekoj odrasloj osobi ili nekome kome veruješ).

5. Koristeći primere, objasnite situacije u kojima bi deca mogla da iskuse osećanja zbog kojih bi trebalo da kažu NE ili u kojima bi mogla da osećaju da im je bezbednost ugrožena.
6. Koristite sledeća pitanja da pokrenete razgovor o pravilima „Kaži NE“; „skloni se“; „ispričaj šta ti se dogodilo“:
 - Da li je Crvenkapa mogla da kaže vuku NE? (Ne.)
 - Da li je to bilo u redu? (Da, zato što je Crvenkapa koristila strategije „skloni se“ i „ispričaj šta ti se dogodilo“.)
 - Kako se Crvenkapa udaljila od te situacije?
 - Kako je Crvenkapa ispričala šta joj se dogodilo?
7. Vodite računa o tome da obavezno kažete da ponekad može biti veoma teško da se kaže NE i da se dete udalji od neke teške situacije, ali da deca uvek treba da pokušaju da nekome ispričaju šta im se dogodilo. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Kome biste recimo mogli da se obratite za pomoć...
 - ...kada vas neko maltretira u školi?
 - ...kada vas neko u vašoj ulici maltretira?
 - ...kada se izgubite na pijaci? (npr. deca mogu da se obrate majkama koje vode malu decu ako nikoga ne poznaju na mestu na kome su se izgubila)
8. Objasnite učenicima da se ponekad može dogoditi da se, zbog znakova upozorenja, naše telo može ponašati čudno i da se recimo mogu osećati kao da uopšte ne mogu da se pomere s mesta!

Promišljanje

Kreativni rad na času

1. Podelite učenicima sliku Crvenkape i bojice, i kažite im da oboje sliku.
2. Koristeći memorijske kartice kao smernice, kažite učenicima da ilustruju kako je Crvenkapa koristila strategije da bi se spasla.

CRVENKAPA

Bila jednom jedna devojčica koja je živela u selu u blizini šume. Kad god bi izlazila iz kuće, devojčica je nosila crvenu pelerinu sa kapuljačom, pa su je svi u selu zvali Crvenkapa.

Jednog jutra, Crvenkapa je pitala majku da je pusti da ode da poseti baku, zato što je dugo nije videla.

„To je dobra ideja“, rekla je majka. Njih dve su onda zapakovale korpu punu đakonija koju je Crvenkapa trebalo da odnese baki. Kada je korpa bila spremna, devojčica je obukla svoju crvenu pelerinu sa kapuljačom, i poljubila majku pre nego što je izašla iz kuće.

[Tekst dat u nastavku ponovite dva puta i izgovarajte ga polako, i nakon toga pitajte učenike šta je majka tražila da Crvenkapa uradi.]

„Upamti, ne skreći sa puta i idi pravo do bakine kuće“, upozorila je majka Crvenkapu. „Ne zaustavljaju se usput i molim te, ne razgovaraj sa nepoznatima! Šuma je puna opasnosti“. „Ne brini se mama“, odgovorila je Crvenkapa, „paziću“.

[pravilo br. 1: Ne skreći sa staze.]

[pravilo br. 2: Idi pravo do bakine kuće.]

Crvenkapa je toliko uživala u toplom sunčanom danu da nije ni primetila crnu senku koja joj se iz šume približavala s leđa...

Iznenada, pored nje se pojavi vuk.

„Šta radiš ovde devojčice?“, pitao ju je vuk glasom koji nije mogao biti prijatniji.

„Idem da posetim baku koja živi sa druge strane šume, u blizini potoka“, odgovorila je Crvenkapa.

[pravilo br. 3: Ne razgovaraj sa nepoznatima.]

Crvenkapa shvatila koliko je kasno i brzo se pozdravila sa vukom, žurno se udaljavajući stazom koja je vodila do bakine kuće. Vuk je u međuvremenu krenuo prečicom do bakine kuće... Vuk je, pomalo zadihan od trčanja, stigao do bakine kuće i pokucao je nežno na njena vrata.

„Napokon! Uđi, uđi! Već sam se zabrinula da ti se nešto nije dogodilo u šumi“, rekla je baka, misleći da je to Crvenkapa pokućala na njena vrata.

Vuk je ušao u bakinu kuću. Jadna baka nije stigla ni reći više da izusti, a vuk ju je već progutao!

Vuk se zadovoljno potapšao po punom stomaku, a onda je u bakinom ormanu potražio neku lepu spavaćicu. Obukao je bakinu spavaćicu, stavio bakinu kapicu za spavanje i stavio je još malo bakinog parfema iza svojih šiljastih ušiju.

Nekoliko minuta kasnije, Crvenkapa je zakucala na vrata. Vuk je uskočio u krevet, i pokrio se pokrivačem do nosa. „Ko je?“, upitao je vuk promuklim glasom.

„Ja sam, Crvenkapa“, odgovorila je devojčica.

„Divno! Uđi mila moja“, odgovorio je nežnim i promuklim glasom vuk.

[Tada je Crvenkapa je znala da nešto nije u redu.]

Gotovo prekasno, Crvenkapa je shvatila da u krevetu nije bila njena baka, nego gladni vuk. Otrčala je kroz sobu i istrčala kroz vrata vičući: „Upomoć! Upomoć! Vuk!“, što je glasnije mogla.

[Crvenkapa je ovde primenila pristup „Skloni se“ i „Ispričaj šta ti se dogodilo“. U nekim slučajevima ne možete da kažete NE, ali možete da primenite preostala dva koraka.]

Drvoseča koji je nedaleko od bakine kuće sekao drva je čuo kako Crvenkapa doziva i potrčao je što je brže mogao u pravcu bakine kolibice.

On je zgrabio vuka, i naterao ga je da ispljune jadnu baku koja je, iako je bila čitava, bila malo umorna od svega što joj se dogodilo.

„Oh, bako, tako sam se uplašila!“, jecala je Crvenkapa. „Nikada više neću razgovarati sa nepoznatima i nikada se više neću zadržavati u šumi“.

„Sada je sve u redu. Naučila si jednu važnu lekciju“, rekla joj je baka. „Sva je sreća što si vikala tako glasno da te je ovaj divni drvoseča čuo!“

Drvoseča je istukao vuka i odneo ga je duboko u šumu gde više neće moći da maltretira ljude. Crvenkapa i njena baka su lepo ručale i dugo su posle toga sedele i pričale.

ISPRIČAJ

KAŽI NE

SKLONI SE

BEZBEDNOST DECE

★ SAVET

Obavezno obavestite učenike o telefonskim linijama za pomoć koje mogu pozvati ako je im je potrebna pomoć (pogledajte spisak linija za pomoć na sledećoj veb adresi: -<https://childhelplineinternational.org/helplines/>).

Kontaktirajte linije za pomoć koje su aktivne u vašoj zemlji, postavite njihove postere sa brojevima telefona ili imejl adresama na mesta na kojima ih učenici mogu lako videti.

Veoma važan deo zaštite je zaštita u onlajn prostoru.

Prema istraživačkom projektu Evropske unije „EU Kids Online/ Net Children Go Mobile“, najvažnije pretnje sa kojima su deca danas suočena u onlajn prostoru su sledeće:

1. stupanje u kontakt sa nepoznatima na mreži
2. izloženost eksplicitnim sadržajima (seksualnim ili drugim neprimerenim sadržajima)
3. maltretiranje na mreži (Cyberbullying)
4. nagovaranje da deca pružaju seksualne usluge

📺 VIDEO

Kako biste se dodatno uputili o tome kako treba zaštititi decu na mreži (i onda edukovali roditelje i decu na ovu temu), možete koristiti sledeće resurse:

Filtriranje eksplicitnih rezultata pretraga uz korišćenje alata SafeSearch
<https://support.google.com/websearch/answer/510?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=en>

Roditeljske kontrole i podešavanja za dečje naloge na YouTube-u i nalozi koje kontrolišu roditelji
<https://support.google.com/youtubekids/answer/6172308?hl=en>

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

2

Naša zajednica

Specifični rezultat

Prepoznaju i mogu da opišu različite kulture u svom okruženju.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. koristiti svoja čula u šetnji tokom koje se istražuje njihova zajednica,
2. raditi tako što će međusobno sarađivati na pravljenju karte bloka u kome se nalazi njihova škola,
3. dobiti zadatak da zajedno sa nekim članom porodice naprave kartu bloka u kome se nalazi njihova kuća/zgrada u kojoj žive.

Neophodni materijali

1. četiri velika lista papira, koji su zalepljeni selotejpom,
2. bojice,
3. Radni listovi „Moj dom i ulica“ (po jedan za svakog učenika),
4. opciono: fotoaparata, mobilni telefon sa kamerom, štampač.

Metodologija

Početak rada: diskusija na času i rad na času

Učenje: kreativni rad na času

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

karta, susedstvo

Početak rada

Diskusija na času i rad na času

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Ko od vas dolazi peške u školu?
 - Gde se nalazi naša škola? U kom kraju? U kojoj ulici? Na kojoj adresi?
 - Šta se nalazi u blizini naše škole?
 - Kako izgleda kraj u kome se nalazi naša škola?
2. Izvedite decu napolje i pustite ih da posmatraju školu sa spoljne strane. Prošetajte se sa decom oko škole. Kažite učenicima da posmatraju kraj u kome se nalazi njihova škola. Pitajte ih šta vide. Pokažite im ono čega kasnije treba da se prisete.

Učenje

Kreativni rad na času

1. Kada se vratite u učionicu, postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Šta su karte?
 - Zbog čega koristimo karte? Kako nam one mogu biti od pomoći?
2. Kažite učenicima da će oni sada nacrtati kartu škole i kraja u kome se škola nalazi.
3. Postavite veliki papir na pod i kažite učenicima da sednu oko njega.
4. Nacrtajte školu na sredini papira. Kažite učenicima da se prisete šta su sve videli u okolini škole.
5. Nacrtajte, ili kažite učenicima da nacrtaju, ulice, stabla, prodavnice, zgrade i slično.
6. Pošto vi ili učenici sve to nacrtate, i pošto se svi složite da ta karta predstavlja tačan prikaz okoline škole, kažite učenicima da oboje tu kartu.
7. Kada učenici završe sa bojenjem, okačite kartu škole i kraja u kome se škola nalazi na zid učionice.

★ SAVET

Kažite nekom od učenika da pravi fotografije tokom te šetnje (ili neka se učenici smenjuju dok fotografišu tokom šetnje). Te fotografije možete odštampati i koristiti ih za naredne aktivnosti. Na taj način ćete i razvijati kod dece različite veštine, kao i njihov osećaj za odgovornost. (Ako nije moguće štampati te fotografije, prikažite ih na nekom ekranu – to je osim toga bolje za životnu sredinu i na taj način se štede raspoloživa sredstva.)

Promišljanje

Diskusija na času

1. Uz postavljanje pitanja koja su navedena u nastavku, razgovarajte sa učenicima o kraju u kome oni žive:
 - Kako izgleda ulica u kojoj živite? Koliko kuća ima u toj ulici? Koliko prodavnica ima u toj ulici?
 - Ko sve živi u toj ulici i odakle su ti ljudi?
2. Podelite svim učenicima Radni list „Moj dom i moja ulica“, i zadajte učenicima da ga popune kod kuće zajedno sa nekim članom porodice.

NAKNADNA AKTIVNOST

1. Vodite računa da svaki učenik dobije priliku da predstavi svoj popunjeni radni list „**Moj dom i moja ulica**“ ostalim učenicima u razredu.
2. Usmerite pažnju na različitosti u tim krajevima, i na to zbog čega te različitosti postoje.
3. Naglasite da, čak i na ulici, različiti ljudi iz različitih delova sveta, žive zajedno kao susedi i prijatelji.

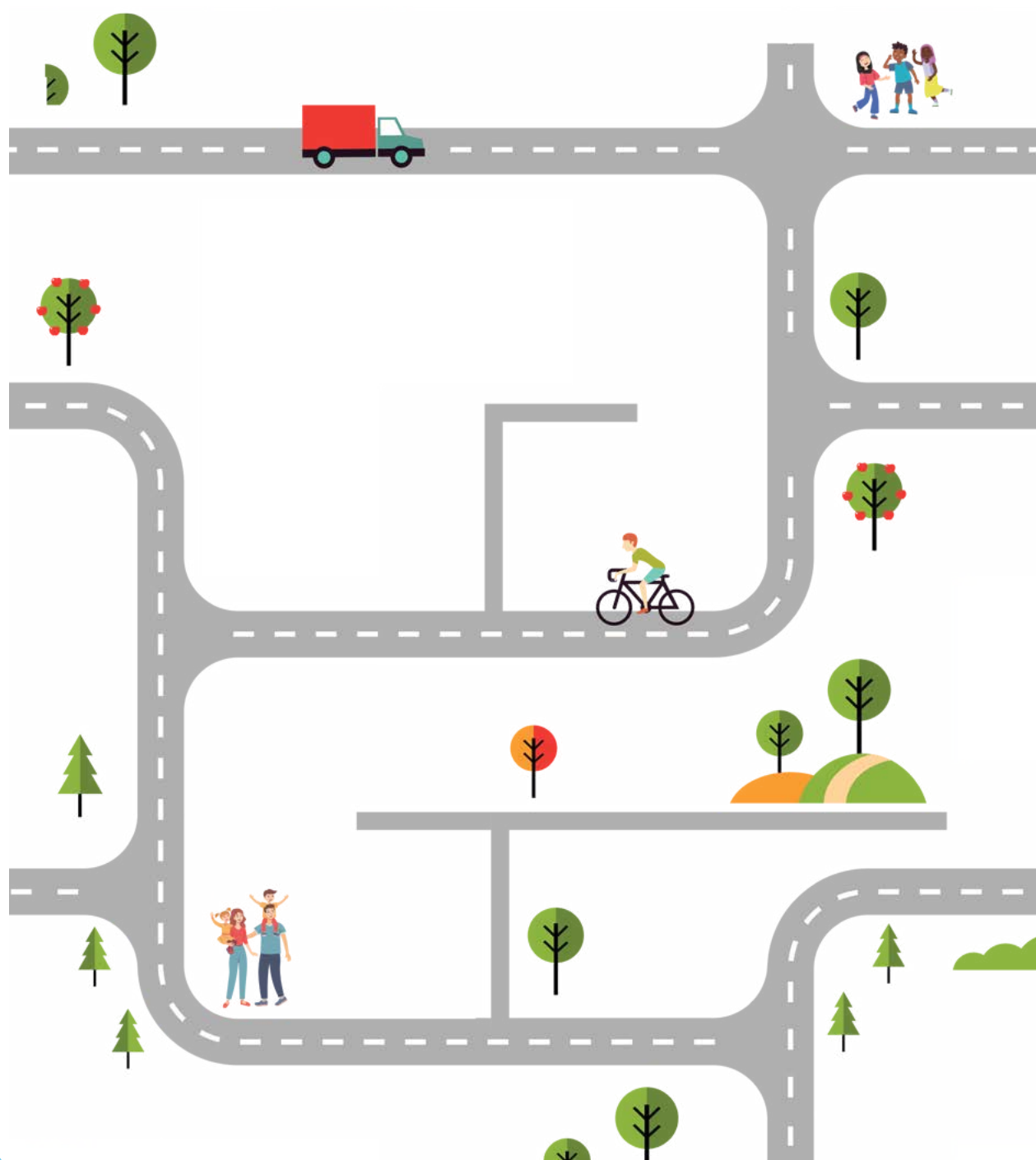
Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

MOJ DOM I MOJA ULICA

Razmislite o svom domu i ulici i označite sledeća mesta:

Bolnica, park, škola, supermarket, moja kuća i kuća mog druga.

TEMA 3

Štednja i trošenje novca

3

Ko ume da rukuje novcem?

Specifični rezultat

Razumeju koncept štednje i različitih resursa koje mogu da štede.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. biti u stanju da prepoznaju različite kovanice i novčanice koje se koriste u njihovoj zemlji, kao i njihove vrednosti,
2. dobiti zadatak da naprave kasice (ako je moguće, od nekog recikliranog materijala).

Neophodni materijali

1. uzorci novca / memorijske kartice sa različitim kovanicama i novčanicama,
2. Radni list „Naš novac“ (po jedan za svakog učenika),
3. bojice,
4. primeri za kasice koje su napravljene od recikliranih materijala.

Metodologija

Početak rada: rad na času i diskusija na času

Učenje: individualni kreativni rad

Promišljanje: smišljanje ideja

Trajanje

40 minuta

Ključne reči

valuta, kovanice; novčanice

Informacije za nastavnike

Pre časa, napravite primere kasice koje su izrađene od recikliranih materijala, kao što su boce od šampona, konzerve, kartonske kutije, i slično.

Početak rada

Diskusija na času i rad na času

1. Kažite učenicima da ćete danas učiti o papirnom i kovanom novcu. Podignite memorijsku karticu na kojoj su prikazane kovanice vaše valute da svi učenici mogu da je vide. Pitajte učenike da li prepoznaju te kovanice. Prvo podižite memorijske kartice sa prikazima kovanica redom od najmanjeg do najvećeg iznosa na njima, pa potom ponovite isti postupak još jednom. Potom podižite memorijske kartice nasumičnim redosledom.
2. Pružite učenicima detalje informacije o novcu: o njegovom obliku, boji, vrednosti i tako dalje, pokazujući im pritom različite kovanice i novčanice.
3. Dok pokazujete učenicima pojedinačne novčanice odnosno kovanice, opisuju ih. Na primer, ako je u pitanju papirna novčanica i ako je ona crvene boje, i ako je na njoj prikazan šef države, kažite učenicima sledeće: „Ovo je papirna novčanica vrednosti _____, koja je crvene boje i na sebi ima sliku _____ na prednjoj strani i sliku _____ na zadnjoj strani“.
4. Nacrtajte novac na tabli, i zapišite vrednosti pojedinačnih novčanica i kovanica, kao i to po čemu se razlikuju, odnosno, ako se radi o kovanici, nacrtajte kovanicu i napišite njenu vrednost i karakteristike pored nje. Vodite računa da svojim crtežom tačno predstavite razlike u veličini kovanica.
5. Postavljajte učenicima pitanja, kao što su pitanja navedena u nastavku, kako biste ih podstakli da posmatraju novac:
 - Čija je glava prikazana na novčiću od _____?
 - Koje je boje novčanica od _____?
 - Koja je novčanica/kovanica veće, a koja manje vrednosti?
 - Šta biste radije da imate – 1 dinar ili 10 dinara? Zbog čega?
 - Čemu nam služi novac?
 - Šta možemo kupiti za novac veće vrednosti, a šta za novac manje vrednosti?
 - Da imate nešto novca, šta biste voleli da kupite?

Učenje

Kreativni rad na času

1. Podelite svim učenicima **Radne listove „Naš novac“**, bojice i primere novčanica i kovanica.
2. Objasnite učenicima sva uputstva data na Radnom listu, i kažite učenicima da popune Radne listove.

Promišljanje Smišljanje ideja

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Da li ste već koristili novac? Kada? Gde?
- Zbog čega koristimo novac?
- Zbog čega je potrebno da poznajemo svoj novac?
- Možemo li da štedimo novac?
- Zbog čega je potrebno da štedimo novac?
- Kako možemo da štedimo novac? (Predstavite učenicima ideju kasice, tako što ćete je uporediti sa kasice za dobra dela koju imaju kod svojih kuća.)

2. Zadaite učenicima da sami naprave svoje kasice. Podstaknite ih da sami smisle kako će njihove kasice izgledati i da za njihovu izradu koriste reciklirane materijale ili, ako postoji neka lokalna tradicionalna kutija za štednju, učenici mogu koristiti takvu kasicu.

3. Pokažite učenicima primere kutija za štednju koje su izrađene od recikliranih materijala koje ste pripremili pre časa. Objasnite učenicima značaj recikliranih materijala i korišćenja recikliranih materijala, pošto je i to jedan vid štednje!

POKUŠAJTE I OVO

Neka se deca oslone na svoju kreativnost i neka sama naprave ili osmisle svoj novac od materijala koji se mogu reciklirati. Vodite računa da dok kreiraju svoju novu valutu, učenici misle na ljude sa invaliditetom.

★ SAVET

Možete napraviti i memorijske kartice novčanica ili doneti prave kovanice i novčanice kako biste ih pokazali učenicima na času.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Često zaboravljamo da nisu svi u stanju da vide brojeve, boje i ostale karakteristike kovanica i novčanica. Kažite učenicima da zatvore oči i da dodirnu kovanice ili novčanice. Mogu li zatvorenih očiju da primete bilo kakve razlike između njih?

Možete koristiti veb stranicu Evropske centralne banke (<https://www.ecb.europa.eu/euro/visually/html/index.en.html>) kako biste se dodatno obavestili o specifičnim karakteristikama kovanica i novčanica. Vodite računa da na času, kada razgovarate o ovoj temi, koristite te informacije.

ATIVNOST SA RODITELJIMA

Napravite novčanicu ili kovanicu kod kuće sa svojom decom.
Deca će pokazati svoju novčanicu ili kovanicu na času.

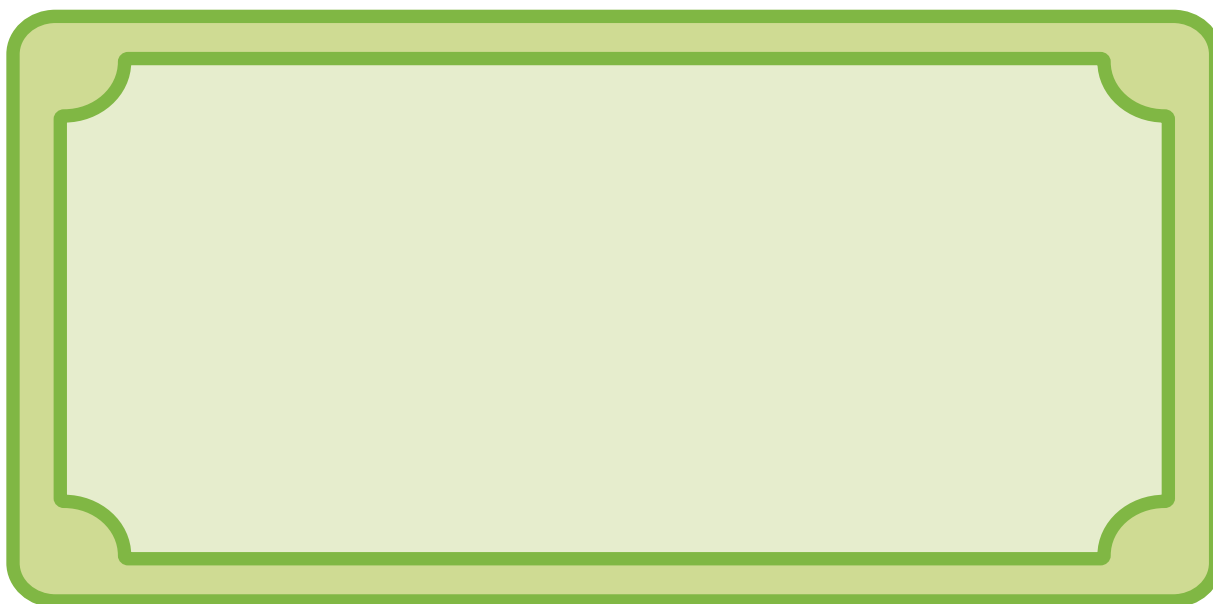
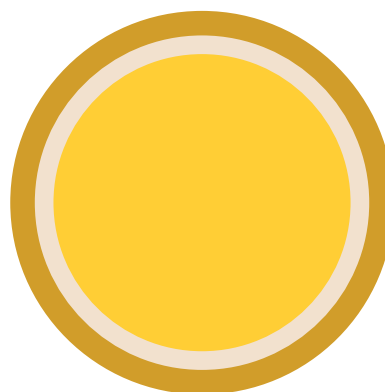
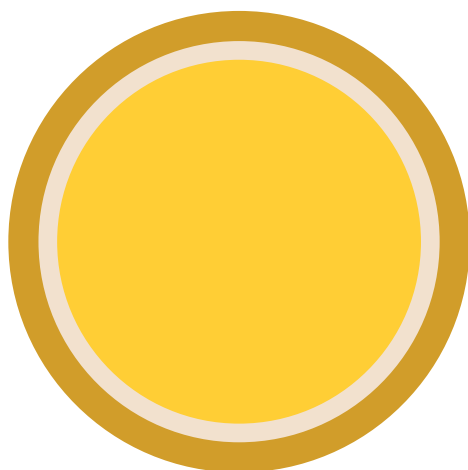
RADNI LIST

NAŠ NOVAC

Ovu stranicu možete odštampati!

Videli ste neke kovanice i novčanice. Šta sada kažete na to da sami napravite svoj novac? Koristite šeme date u nastavku da osmislite svoj novac. Slobodno budite kreativni dok to radite!

**Sufinansira
Evropska Unija**

Aflatoun International

<https://www.aflatoun.org/>
info@aflatoun.org

**Nadácia otvorenej spoločnosti,
Bratislava/Open Society Foundation/NOS – OSF**

<https://osf.sk/>
osf@osf.sk

Škola dokorán – Wide Open School n. o.

<http://www.skoladokoran.sk/>
info@skoladokoran.sk

Pomoč deci

<https://www.pomocdeci.org/>
info@pomocdeci.org

